

VIER

voor

TIEN

*** zondag toespraken**

*** door drs. C. Uidam**

*** voor radio 2EA**

1979 - 1983

C.Uidam

VIER
VOOR
TIEN

32 radiotoespraken voor 2 EA.

No part of this book may be reproduced in any form by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the writer.

INHOUDSOPGAVE:

	pag.
Geluk	3
Tijd	4
God met ons	5
Wraak	7
Trouw	8
Hoe kom ik over?	10
Negatief	11
Offer	13
Oorsprong	15
Levensstijl	16
Levenskans	18
Eenzaam maar niet alleen	19
Volgemaakt	21
Klein	22
Zwijgen	24
Religieusiteit	25
Vernieuwde aktiviteit	27
Het verkeer	29
Ontevredenheid	30
Levensraadsel	32
Visie	33
De kroon der schepping	35
Onwaarachtigheid	37
Geduld	38
Zomertijd	40
Het verleden	41
Toorn	43
Spijt	44
Het betaamt	45
Verwachting	47
Kerstwereld	48
Oud worden	50

V O O R W O O R D.

Nadat in 1978 kerstmeditaties in het programma van radio 2 EA waren opgenomen, verzochten luisteraars om regelmatige meditaties. Aan dit verzoek werd voldaan door op Zondagmorgen de eerste vier minuten van het nederlandse uur voor een 'geestelijk praatje' te reserveren.

Op 4 maart 1979 werd het eerste 'praatje' onder de titel 'Geluk' uitgezonden. Later werd het tijdstip verschoven naar de laatste vier minuten van het Zondagsprogramma. Vandaar de titel van deze bundel: 'Vier voor tien'.

Van vele kanten was reeds verschillende malen gevraagd de meditaties te publiceren. Uit onderzoek bleek dat het laten drukken van alle meditaties vrij duur was. Daarom werd een eenvoudige bundel samengesteld met een selectie van 32 meditaties, waaronder enkele voor de lijdenstijd, Pasen, Hemelvaart, Pinksteren, advent en Kerst.

Bij het maken van de meditaties werd steeds gepoogd de luisteraars aan het denken te zetten door een specifiek onderwerp te behandelen, waarbij de relevantie voor het hedendaagse leven scherp in het oog werd gehouden.

Daar voor mij de Bijbel de gids voor mijn leven is, heb ik elk onderwerp altijd teruggeleid tot wat de Bijbel er over te zeggen had.

Eastwood, januari 1983.

drs. C.Uidam.

G E L U K.

Deze eerste uitzending van meditaties op Zondagmorgen begint met de vraag: "Wat noemt U geluk?" Onlangs maakte een radiostation veel drukte over het geluk dat een familie ten deel was gevallen in de vorm van een grote prijs uit de loterij. Kort tevoren had een krant de noodlottige gevolgen belicht van plotseling rijk worden. In verschillende gevallen waren mensen totaal ontworteld en sommige levens geheel verwoest. Niet voor niets luidt het gezegde: "Het zijn sterke benen, die de weelde dragen kunnen." Materieel geluk maakt blijkbaar niet altijd gelukkig en is meestal afhankelijk van een toevalligheidsfactor. Daardoor wordt zulk geluk slechts aan enkelen toebedeeld. In elke loterij zitten nu eenmaal meer nieten dan prijzen.

Wat is geluk? Als het alleen betekent: op het goede paard wedden of meevallertjes hebben, moet U Uw verwachting maar niet te hoog stellen. Op zijn best is de kans half om half. Sommige mensen zeggen, dat zij niet voor het geluk geboren zijn. Ook zegt men wel: "Ongelukkig in de loterij, maar gelukkig in de liefde." Daarmee wil men blijkbaar aanduiden, dat een mens er weinig aan kan doen: je hebt geluk of je hebt pech. Dit noodlotsgeloof kan funest zijn als het toegepast wordt op niet-materieel geluk. Als voor U geluk betekent: innerlijk geluk, levensgeluk, iets van blijde stemming en van harmonie en U hebt een periode waarin U dat mist, dan zou het verschrikkelijk zijn als U dat onder pech moest verstaan. Die pech maakt immers zuur en soms zelfs verbitterd. U bent niet te genieten en niet te genaken en dus wordt U steeds ongelukkiger.

Nu hoop ik, dat U vraagt wat ik versta onder geluk. Mijn antwoord is: Een gave, die ieder mens kan ontvangen, als hij zich er voor openstelt en bereid is er mee aan het werk te gaan. Dat antwoord staat in de Bijbel en de ervaring is, dat het een juist antwoord is. Het woord 'gelukkig' komt veel voor in de Bijbel, soms vertaald door 'zalig' of met het mooie ouderwetse 'welge-lukzalig'. Gelukkig de mens, die zich niet met kwaad be-

zig houdt, die God vertrouwt, die gelooft, die Gods geboden doet. Gelukkig zijn is dus een kwestie van **activiteit, die gevoed wordt door de aanwijzing van Hogerhand.** **God wil ons gelukkig maken en geluk geven.** Daarom kwam **Christus tot mensen.** Hij toonde wat geluk was en beloofde dat geluk aan ieder, die hem volgt. Hier is Uw kans **100 %.** Laat die niet schieten. Ik wens U veel geluk.

* * * *

T I J D.

Toen onlangs iemand werd gevraagd om wat voor een vereniging te doen, was zijn zo vaak gehoorde antwoord: "Ik heb geen tijd". Hij stond wel even te kijken toen hem gezegd werd: "Maar Uw dag heeft toch ook 24 uur?"

Ieder mens krijgt evenveel uren, dat is tenminste rechtvaardig verdeeld in de wereld. De vraag is wat we er mee doen en waar we tijd voor hebben of maken. Dat is een kwestie van prioriteit, of wel voorkeur. In het Bijbelboek Handelingen staat iets over mensen en hun tijdsbesteding: "Alle Atheners nu en de vreemdelingen, die zich daar ophielden, hadden voor niets anders tijd dan om iets nieuws te zeggen of te horen." Daarmee wordt ook onze wereld getypeerd.

De vrouwen zijn druk over de nieuwe mode, de mannen over het laatste nieuws. De geleerden over de nieuwe vondsten op wetenschappelijk gebied. Sommigen hebben zelfs voor niets anders tijd dan voor een nieuwe auto, de nieuwe film, de laatste voetbalwedstrijd, enzovoort. Voorkeurs-aandacht kan ons zo in beslag nemen, dat er geen uur voor iets anders overblijft. Terwijl de verkorte arbeidsduur het probleem van de vrije tijdsbesteding heeft meegebracht, hebben velen geen moment over om wat voor de medemens of maatschappij te doen. De meeste mensen komen tijd tekort. Het levenstempo is gejaagd. Zelfs in de vakantie wil men snel naar de bestemming rijden om vervolgens uren op het strand te liggen. Het is vreemd gesteld met onze tijdsbesteding.

De mensen in Athene wisten, dat aan een mensenleven grenzen zijn gesteld en dat DAT pas echt tijdsgebrek is. Ze

voelden daarin een zekere zinloosheid in hun leven. Maar toen Paulus werkelijk wat nieuws zei en sprak over het doorbreken van die zinloosheid, toen hij perspectieven toonde van een andere tijdsbeschouwing, spotten sommigen en anderen zeiden heel beleefd, dat ze nodig weg moesten. Het kwam hen te na. Wat Paulus zei, vergde een andere levensbesteding en levensindeling. Hij toonde namelijk dat God in onze situatie en in ons tijdsgebrek is ingegaan door voor ons tijd te maken. Allereerst genadetijd, dat is de mogelijkheid van een levenswaardering en levensrichting, die anders is. Daarnaast altijd, dat is eeuwig leven. Dat werd in Christus duidelijk.

Je levensperiode zien in het licht van de door God geschonken tijd betekent je prioriteiten anders stellen. Voorop staat dan het besef, dat alle tijd van God is en dat we dus zeker een deel daarvan in Zijn dienst besteden. Daaruit volgt, dat we ook tijd over hebben om voor de ander te leven. Man en vrouw voor elkaar, ouders en kinderen, maar ook wij allemaal voor elkaar met onze nederlandse afkomst. Dat is werkelijk wat nieuws. Dat is een stuk vernieuwing van de mensheid. God heeft tijd voor U. Maakt U tijd voor Hem en voor Zijn kracht tot vernieuwing. Als U dat doet, hebt U nooit echt tijdsgebrek. U zult zelfs ervaren dat U voor altijd tijd over zult hebben.

* * * *

G O D M E T O N S.

Toen de guldens nog volledig van zilver gemaakt werden, waren er leperds die van elke gulden een klein beetje afslepen. Het viel niet op en gaf hen zilver zonder te betalen. Om dat tegen te gaan sloeg de munt in de guldens een randschrift: God zij met ons. Misschien moest de Godsnaam de zilverslijpers afschrikken of men dacht, dat wie de meeste guldens had, het meeste God aan zijn kant had. De Duitsers zetten 'God met ons' liever op hun soldatenkoppels, maar die zijn altijd

krijgshaftiger geweest, terwijl Nederlanders zich meer op de handel toelegden. Gelukkig hebben de australische munten alleen maar karteltjes en een opstaand randje. Het is maar een vreemd geval als men God gaat militariseren of monetariseren of, zoals ook gebeurd is, nationaliseren. Men denkt wel heel klein van God als men de Schepper van de ruimte, de wereld en de mensheid denkt te kunnen binden aan een leger, een geldstuk of een land. Dat wil niet zeggen, dat de uitdrukking 'God met ons' fout zou zijn. Zolang we er niet het woordje 'alleen' bij denken is het juist een geweldige uitspraak. God is met ons, mensen. Wie dat kan zeggen, ziet aan zijn leven een ekstra dimensie toegevoegd. Die ervaart een merkwaardige zekerheid in een hoogst onzekere wereld. Het was die zekerheid, die Mozes tot leider-bevrijder van het joodse volk maakte in een absoluut onmogelijke situatie. Die zekerheid stempelde zoveel anderen van het joodse volk tot grote figuren. Die zekerheid deed de apostelen uitgaan tot ver buiten hun eigen land en gaf de eerste christenen moed om vol te houden ondanks martelaarsdood of ernstige mismaking.

Die zekerheid ligt dan ook niet in ons eigen denken of doen, maar is gegrond op Gods bekendmaking in het Woord dat tot mensen kwam. Het werd sterk onderstreept in de belofte, die Jezus gaf aan zijn discipelen bij Zijn afscheid: "Ik ben met U al de dagen tot aan de voleinding der wereld". Dat wil niet zeggen, dat het altijd gemakkelijk is om die zekerheid vast te houden. Het is geen toverformule, die alles in orde maakt. Moeiten, zorgen, pijnen en verdrietigheden worden een mens niet bespaard, maar juist met die mens is God het meest. Dat werd voor een man met een zware opdracht aldus duidelijk: Hij droomde dat hij aan het strand liep en zijn voetafdrukken in het zand zag. Elke afdruk was een stuk van zijn leven. Met hem liep de Heer en ook Diens voetstappen waren te zien, maar niet overal. Ze ontbraken uitgerekend op die plaatsen waar zijn leven het moeilijkst was. Dat begreep hij niet. Dus vroeg hij: "U beloofde altijd met mij te gaan, maar op de moeilijkste punten zie ik maar één paar afdrukken. De Heer antwoordde: "Dat is zo,

maar waar je maar één paar afdrukken ziet, in die moeilijke situaties, daar heb ik je opgetild en verder gedragen.

* * * *

W R A A K.

Men zegt wel eens dat in de Bijbel allerlei ongerijmde dingen staan, die niet passen bij het natuurlijke levensgevoel van de mens. Dat is inderdaad waar. Zo hield Mozes aan zijn volk voor, dat ze een vijand moesten helpen afladen als diens ezel onder de last bezweek. Dat klopt niet met de natuurlijke reactie van een mens. Die is immers geneigd de ander betaald te zetten voor berokkend leed of gekwetste gevoelens en verheugt zich als het zijn vijand slecht gaat. Op andere plaatsen in het Oude Testament wordt gezegd, dat men zich van wraakneming moet onthouden en de vergelding aan God overlaten. Nu is het in een voetbalwedstrijd zo, dat als spelers zelf wraak nemen voor een verkeerde trap van de tegenpartij, het spel ontaardt in een vechtpartij. Men moet het aan de scheidsrechter overlaten te straffen. Die kan dat zonder emotie en onbevooroordeeld doen. Ook in het gewone leven is wraak gevaarlijk. Het bederft niet alleen de samenleving, maar vergalt ook het leven van de wraaknemer. Psychologisch gezien wordt de wraaknemer vergiftigd met haat en vernietigingsdrang, die elke persoonlijke harmonie en innerlijke vrede onmogelijk maakt. Men raakt uit zijn evenwicht en in plaats van de balans zo snel mogelijk terug te vinden, raakt men door wraakgevoelens nog verder uit zijn evenwicht. En uitvoering van wraak brengt geen oplossing, want wraakoefening roept nieuwe wraak op van de tegenstander zodat men in wederzijdse haat verstrikt raakt. Hoezeer Mozes' raad ook tegen de mensennatuur ingaat, het is toch de enige wijze oplossing voor een wereld, die onder wraakoefening lijdt.

De apostel Paulus onderschreef de leer van Mozes volkomen, maar ging nog een stap verder. Hij schreef: "Laat U niet

overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede". Hij bedoelde daarmee: wanneer mensen je kwaad doen en je bent daardoor gekwetst en je zint op wraak, dan heeft het kwaad je in de greep en dus jou overwonnen.

Wie Christus wil volgen, volgt Iemand die groter onrecht geleden heeft dan wie ook, maar die dat niet terugbetaalde met haatgevoelens. Hij toonde dat Zijn manier de enige was om de viciëuse haatcirkel te doorbreken. Daarom bleef Hij het goede voorhebben met alle mensen. Dat wil zeggen, Hij bleef de harmonie zoeken waarin verstoring en vijandschap afwezig zijn. Steeds het goede van de ander zichzelf vóór te houden overwint in elk geval elke kwade gedachte in jezelf en geeft het haatvergif geen kans in je door te werken. Natuurlijk zijn er grenzen aan het zoeken van vrede en harmonie. Paulus stelde: "voorzover het van U afhangt". Vredestichting moet beantwoord worden en wat verkeerd is mag niet onbelemmerd voortgang vinden. Het is ook een christenplicht tegen het kwade in te gaan en het goede te bevorderen. Maar juist daarom temeer komt het er op aan de natuurlijke emoties niet de vrije loop te laten, maar ze te stellen onder de discipline van het woord en het voorbeeld van Hem, die getoond heeft dat wraak niet het laatste woord hoeft te hebben en dat het goede gedaan kan worden dwars tegen alle kwaad in.

* * * *

T R O U W.

Onlangs zei iemand, die haar echtgenoot verloren had: "Ik vind het daarom zo moeilijk omdat ik in hem een vriend verloren heb". De basis van haar huwelijk was vriendschap geweest. Dat is een heel goede basis want een huwelijksband van echte vriendschap is vrijwel onbreekbaar. Nu moet de nadruk wel vallen op 'echte'. Het woord 'vriend' kan namelijk net zo misverstaan worden als het woord 'liefde'. Onder liefde verstaan velen niet veel meer dan lichamelijke bevrediging. Men zegt

zelfs in het engels dat men liefde maakt. Zo praat men ook over vriend als men bedoelt een persoon waarmee men een avondje uitgaat. Sommige mensen zeggen een heleboel vrienden te hebben, terwijl ze in feite alleen maar een aantal kennissen hebben. Echte vriendschap is bijna synoniem met echte liefde. Ze gaan beide door dik en dun, omdat beide uitgaan van trouw aan de ander. Het is die trouw, die in onze tijd schaars geworden is, terwijl met de trouw ook de volharding verdwijnt. Daarom geeft men op, schrijft af of verbreekt de verbintenis als het wat moeilijk wordt. Alle gesleutel ten spijt, men kan elkaar niet vasthouden als er geen vriendschap is.

Het was trouwe vriendschap, die Jezus er toe bracht vol te houden zich voor Zijn volk en de mensheid in te zetten ondanks verguizing, verloochening en haat. Een oud opwekkingslied zingt dan ook treffend: "Welk een vriend is onze Jezus, Die in onze plaats wil staan!" Typisch is ook, dat Jezus zelf Zijn leerlingen vrienden noemt. Hij zegt daarbij: "Niemand heeft groter liefde dan dat hij zijn leven inzet voor zijn vrienden." Die inzet kan alleen begrepen worden vanuit het woord 'trouw'. Dat woord is één van de meest essentiële in de Bijbel. In het hebreuws is het 'aman', dat ver-griekst in het Nieuwe Testament als 'amen' voorkomt en zo bij ons bekend is. Letterlijk betekent het: vast, hecht, je kunt er van op aan. Inderdaad van iemand die trouw is kun je op aan.

Helaas hebben wij het woordje 'amen' uitgehold tot een soort punt achter een gebed of tot de vrome wens: nu hoop ik maar, dat het gebeurt. Ook daarin ligt een teken van de tijd. Omdat we niet goed meer weten wat 'trouw' is, durven we blijkbaar ook niet erg op Gods trouw te rekenen. En toch.... het is juist die trouw, die het eeuwenlang volhield met het joodse volk op te trekken. Het is die trouw, die bevestigd wordt door het optreden van profeten en apostelen. Want dit is het merkwaardige: mensen, die door Gods trouw gegrepen zijn en met de boodschap van trouw in de wereld staan, geven nooit op. Ze schrijven de wereld en de mensheid niet af. Hoe zeer ook bezorgd over de neergang van de samenleving en de

dreigende wereldkatastrofe, ze blijven optimistisch over de uiteindelijke toekomst. Daarom zijn er in de Bijbel wel gerichtsprofeten maar nooit doemprofeten. Zelfs Jeremia, die veertig jaar vergeefs zijn volk het onheil probeerde te besparen, ziet toch altijd de deur naar redding op een kier staan. Maar hij riep dan ook tot nieuwe trouw op. Die roep geldt ook ons vandaag.

* * * *

H O E K O M I K O V E R ?

Op een nederlandse reclameplaat stond een auto voor een huis en uit de huizen ernaast keken mensen uit de ramen naar die auto. De tekst luidde: Koop een auto dan hebben uw burens wat te praten. Of je een auto nodig had deed er blijkbaar niet toe. Men maakt zich in Nederland nogal druk over de vraag: Hoe kom ik over? Hoe lig ik bij de ander? Op het eerste oog een heel goede vraag. Menselijke relaties verbeteren immers als we ons verplaatsen in het denken van de ander. Er zijn relaties kapot gegaan omdat men zichzelf als norm stelde waaraan de ander zich moest houden. Huwelijken worden zwaar belast als men verwacht dat je partner zich bij jou aanpast. Verenigingen, partijen en kerken werden gespleten omdat er geen ruimte was voor een andere mening dan die van de leiding. Vriendschappen leden schipbreuk omdat men de ander eisen oplegde, waaraan deze niet kon of wilde beantwoorden. Hoe anders wordt het als we ons indenken wat de ander wenst. Dat zou huwelijksproblemen kunnen oplossen. Toch geloof ik niet dat de vraag: Hoe kom ik over? een werkelijke verbetering is. De reclame kan daar gemakkelijk misbruik van maken en dat moet ons al waarschuwen. Nog altijd ligt in die vraag de nadruk op 'IK'. Men verplaatst zich wel in de mening van de ander maar alleen om daarmee zichzelf in een beter daglicht te kunnen stellen. Dat leidt tot krampachtigheid, want zo kun je niet meer jezelf zijn. Bovendien haal je nooit de 100% van goed overkomen. Dus je moet je tekorten kamoufleren met als gevolg gekunsteldheid. Geen wonder dat er veel psychologische arbeidsongeschiktheid is.

Hoe kun je werken als je voortdurend moet denken: hoe kom ik over?

Hoewel de vraag in Australië niet wordt gehoord, is er toch een tendens naar die levenshouding. Vooral politici maken zich bezorgd om goed over te komen.

Nu is er een mogelijkheid tot verbetering van menselijke relaties maar dan moeten we de weg volgen, die de Bijbel wijst. Daar worden menselijke relaties gezien in het licht van respect en ontzag : Eert uw ouders...weest geen ogendienaars of mensenbehagers, maar wees elkaar onderdanig in ontzag voor Christus... wat gij wilt dat u mensen doen, doe dat aan hen. Hier wordt een totaal andere levensinstelling geleerd. Een bevrijdende, omdat het niet alleen gaat om eerbied voor een anders persoonlijkheid of mening, maar om de wederzijdsheid van die eerbied. De ander hoeft zich niet in bochten te wringen om bij mij aan te passen, noch ik bij de ander. We leren SAMEN elkaar te ontzien en het welzijn van ELKAAR te bevorderen. Dat bereiken we niet door met menselijke normen te meten want die schieten tekort. De norm, die we nodig hebben, is van hogere orde. Het is de norm, die profeten en apostelen hebben verkondigd en die door Jezus is voorgeleefd. Wie uit die norm wil leven zal moeten vragen : Hoe kom ik over bij God? Hoe wil Hij dat ik mijn leven zal inrichten? Het wonderlijke is, dat die vraag nooit tot kramp leidt. Dat komt omdat Hij zich allang op ons had gericht voor wij er zelfs aan dachten ons op Hem te richten.

* * * *

N E G A T I E F.

De media brengen ons vaak slecht nieuws. Een poging een krant op te zetten met veel goed nieuws en aardige berichten, moest spoedig worden opgegeven, want men kocht die krant niet. Mensen schijnen meer belang te stellen in narigheden, ongelukken, moordverhalen, geweldplegingen en politici, die elkaar afkraken. Hoe

sensationeler hoe beter de krant verkocht wordt. Het lijkt wel of de negativiteit in elk opzicht een stempel op de samenleving heeft gezet. Het ergste is, dat velen niet eens beseffen hoe hun leven met negativiteiten gevuld wordt. Ze luisteren graag naar verhalen over ziekte en operaties. De tekortkomingen en verkeerde daden van de medemens vormen de basis van heel wat gesprekken. Men kan zo lekker gnuiven over de mislukking van de ander. Roddelen is een geliefde bezigheid, ook al weet men, dat wie tegen U roddelt ook over U roddelt. Het is gemakkelijker kritiek te hebben en af te breken dan op te bouwen. Het lijkt wel of een prijzend woord goud kost. Als men ontevreden is, hoor: je het gauw genoeg en dat blijkt ook volop in de reacties op de hollandse uurtjes op 2 EA. Heel wat huisvrouwen klagen erover, dat hun man wel aanmerkingen maakt als er iets aan het eten mankeert, maar nooit opmerkt als het lekker smaakt.

Negativiteit is gevaarlijk want het verduistert de kijk op elkaar en veroorzaakt wantrouwen jegens de medemens. De negatieve instelling van de één kan de ander tot moedeloosheid brengen. Afbrekende woorden kunnen een medemens uit zijn evenwicht stoten en zelfs vernietigen. Er zijn mensen, die zo negatief zijn, dat ze bij alles wat goed klinkt het vlug moeten 'afkloppen' uit angst dat het hen anders zou kunnen opbreken. Wie zo overtuigd is van de overmacht van het kwade in mensen en dingen, die opent voor zichzelf een weg naar mislukking en teleurstelling. Die kan nooit genieten van wat goed en mooi is.

Negativiteit is gevaarlijk voor onszelf en voor anderen, omdat het zo gemakkelijk is negatief te zijn. Het zit a.h.w. in het bloed. Het is besmettelijk, ondermijnt het karakter en wordt een tweede natuur. Bovendien is het uitermate moeilijk om er vanaf te komen.

Jezus ervoer dat mensen in zijn tijd negatief waren. Van Johannes de Doper, die zich onthield van drank en sober leefde, zeiden ze: "Hij heeft een boze geest". Jezus zat aan diners en kwam op bruiloften. Hij werd een veelvraat, een wijndrinker en een vriend van slechte lui genoemd. Maar Hij liet zich niet ontmopeden.

door, noch inkapselen in de negativiteit. Hij bond de strijd ertegen aan met een zeer positieve instelling. Zelfs tegenover de negatieve aktie, die Hem aan het kruis bracht, bleef Hij volhouden Zijn positieve liefde te stellen. Het is die liefde, die alles overwint en ons bevrijdt uit de demonische heerschappij van de negativiteit. Maar dan moeten wij ons bewust worden van deze verwoestende macht. En als U voelt dat U uit een negatief vaatje gaat tappen, denk dan aan Christus en wat Hij voor U wilde lijden. Dan zult U ervaren dat Hij U de kracht geeft om door het positieve het negatieve te overwinnen.

* * * *

O F F E R.

Bijna dagelijks vraagt deze of gene instelling om onze steun voor hulpverlening. Maar de hoge onkosten van sommige akties en de onzekerheid of hulp wel terecht komt bij de juiste mensen hebben weerstanden doen ontstaan tegen inzamelingen. Maar wie eet er een boterham minder om als hij wat geeft? Geschat wordt dat er in Australië 40 millioen per jaar wordt ingezameld, dus ongeveer 3 dollar per hoofd. Per gezin komt dat neer op 0,1% en dat kan men geen groot offer noemen.

Offer, wat is dat eigenlijk? Sommigen menen dat offer betekent wegcijfering van alle eigen belangen. Ze wijzen dan op Christus, die Zichzelf opofferde. Het offer van Christus werd echter niet belangeloos gebracht. Het was een weloverwogen inzet voor menselijke zowel als voor goddelijke belangen. Het was gericht op het behoud van de mens en het recht doen aan Gods eer. Voor de apostelen was een tevergeefs offer van Christus het ergste dat denkbaar was.

Wie zich een opoffering getroost mag verwachten dat daar een gehoopt resultaat uit voortvloeit. Er wordt misbruik gemaakt van opoffering. Al te goed is buurmans gek, is een oud gezegde. Er zijn al te goede mensen, die zich laten opgebruiken door anderen. Zulke mensen

worden uitgezogen tot ze als lege kapotte flessen aan de kant van de weg liggen. Niemand is hen dankbaar voor wat ze hebben opgeofferd. Het is dwaas jezelf op te offeren zonder te letten op eigen mogelijkheden en het uiteindelijk resultaat. Zelfverloochening is nodig want we worstelen met onze ik-zuchtige natuur. Maar het kan zelfvernietiging worden als we over de grens gaan, die onze lichamelijk-materiele of geestelijke kracht heeft, of als we mensen toestaan ons op te gebruiken.

In de Bijbel staat niet dat van ons verlangd wordt dat wij onszelf vernietigen. Integendeel het gaat daar juist om ons behoud. Het gaat om herstel van het echte mens-zijn en het gered worden van het ten ondergang gedoemde wereldleven. Het gaat om het bevrijd worden uit alle banden, die een mens zijn humaniteit ontnemen. Alleen dat offer is een echt offer en zinvol, dat DAAROP gericht is. Daarom moeten we leren niet op de centen te zitten, niet alles te zetten op positie, ons niet te beperken tot familiebelangen. We moeten gaan beseffen, dat we deel uitmaken van één wereldvolk, één groot mensengezin. De belangen van dat volk gaan elk van ons aan en omvatten ook onszelf.

Christus zette Zich in met Zijn leven, omdat Hij het Zijn belang maakte ons tot het ware leven te herstellen. Bovenal ging het er Hem om, dat we met elkaar weer Gods volk zouden zijn omdat we DAN alleen volledig hersteld en bevrijd zijn en tot het doel gekomen waarvoor we uiteindelijk ons leven hebben ontvangen. Elk waar offer heeft dat doel als achtergrond. Daarom is een goed offer nooit belangeloos maar altijd gericht op de belangen van God allereerst en daarna van onze naaste in gelijke mate als die van onszelf.

* * * *

OORSPRONG.

In de Verenigde Staten wordt een felle strijd gevoerd tussen evolutionisten en creationisten over het onderwijs in natuurwetenschappen. De creationisten onderwijzen uitsluitend een ontstaansleer, die zij menen te vinden in de eerste hoofdstukken van de Bijbel. De evolutionisten zijn even exclusief in hun stellen van een geleidelijke ontwikkeling van natuur en levende wezens zonder enige hogere macht.

De eeuwen door heeft de mensheid gedacht over de oorsprong van alle dingen. De felle zon, de kiemkracht van zaad, de natuurverschillen, ze waren en zijn fascinerend. Geen wonder dat soms goddelijke krachten in natuurverschijnselen gezien werden. Trouwens de meeste oorsprongs-ideeën waren religieus gegrond. Nu kan men de oorsprongsvraag naast zich neerleggen, maar dan vergeet men dat elk antwoord op die vraag konsekwenties heeft voor het dagelijks leven. De droomtijd bepaalt de aboriginal houding ten opzichte van land. Millioenen werden gedwongen als slaven pyramides te bouwen als symbolen voor de oerheuvel, die de Egyptenaren zagen als oorsprong van alles. Lichaamsverachting paste bij het griekse antwoord van de spirituele oerkracht van het Alzijnde. Ook het scheppingsantwoord, dat Joden, Islamieten en Christenen gemeen hebben, heeft konsekwenties. Wie gelooft, dat in de beginne God schiep, die onderwerpt zich aan goddelijke normen, maar weet zich ook voorwerp van goddelijke zorg. Daarentegen wie de schepping verwerpt en meent dat alles toevallig ontwikkeld is en altijd voortgaat naar een hoger bestaan, die erkent geen bovenmenselijke normen en is op zichzelf aangewezen. De tegenstelling tussen de Amerikaanse groepen is daarom begrijpelijk in verband met de konsekwenties, die zij trekken. Maar het wordt een vreemde zaak als men de rechter daarover wil laten beslissen. Verstandelijk kan namelijk geen enkel antwoord onomstotelijk bewezen worden. Daarom komen geleerden telkens met andere theorieën naar voren. Bovendien is objectieve waarneming vrijwel onmogelijk, omdat men uitgaat van wat men in principe al aangenomen heeft. Ons hart en gevoel heerst in sterke mate over ons verstand. Weten-

schappelijk elkaar overtuigen is dan ook praktisch onmogelijk als het gaat om de tegenstelling schepping-evolutie. Daar komt bij dat beide groepen van een verkeerde vooronderstelling uitgaan. Zij willen de rechter een uitspraak laten doen over theorieën, maar in feite gaat het over geloof.

De eerste hoofdstukken van de Bijbel geven geen scheppingstheorie, maar zijn een geloofsbelijdenis: in de beginne....God. Zo ook in de laatste hoofdstukken: in het einde....God. Wie dat mee gaat belijden, ziet het leven in een hogere dimensie, kan spreken over geborgenheid en aanvaardt een speciale verantwoordelijkheid. Maar hij kan niet een aards rechter te hulp roepen om gelijk te krijgen. Daar komt bij dat deze belijdenis niet per se alle vormen van evolutie verwerpt, terwijl evolutie een geloofsopvatting wordt als het deze belijdenis bestrijdt. Oorsprong, het is een zaak van :Ik geloof....en van de konsekwenties trekken uit die geloofskeuze.

* * * *

L E V E N S S T I J L.

De nadruk op de materiele consumptie in onze welvaartsmaatschappij heeft blijkbaar mensen tot gevangen en gemaakt, want de hebzucht is zo bevorderd, dat velen nog maar één levensdoel hebben, zoveel mogelijk vergaren in de kortst mogelijke tijd. Intussen komen we aan de rand van een economische catastrofe want de almachtige dollar is niet almachtig meer en de produktiegroei komt tot stilstand omdat de grondstoffen er voor ontbreken. Bovendien gaat vergaren altijd ten koste van anderen, vooral van een hongerende derde wereld. Dat dat niet door kan blijven gaan, daar zijn reeds tekenen van. Ook in sociaal opzicht raken we in de puree. De welvaart gaat gepaard met een toename van spanningen, agressie, geweldpleging, misdrijf, gebruik van verdovende middelen, echtscheidingen. Het aantal geesteszieken is groter dan ooit evenals de gevallen

van zelfmoord. Veel mensen zijn ontworteld en de jeugd is gedisorienteerd, mede omdat werkloosheid bij welvaart schijnt te horen. Pogingen van sommige, meestal jonge, mensen om zich een andere levensstijl eigen te maken, worden in de westerse wereld als een afwijking beschouwd waaraan men zich of ergert of waarover men de schouders ophaalt.

Het zou beter zijn als we onze comfortabele levensstijl aan een kritisch onderzoek onderwierpen en ons afvroegen waarom we zoveel vergaren als er in het laatste kleed toch geen zakken zitten. Jezus zei daarover:

"Is het leven niet meer dan alle materie? Wat heb je er aan of je de hele wereld wint en intussen je leven schade aandoet?"

Emigrantenfamilies zijn uit elkaar gespat en vriendschappen in vijandschappen veranderd omdat men ruzie kreeg over de centen. Is liefde en vriendschap niet meer dan alle geld? Wat doe je met je geld als je eenzaam wordt? Zeker, als je niet meedoet met de drijfveer van de welvaartsstaat wordt je niet voor vol aanzien. Als je tegen de stroom van hebzucht oproeit en protesteert tegen het elleboogwerk, dat er mee gepaard gaat, lig je er zo bij je omgeving uit. En toch...

Als je let op wat het lijden van Jezus betekende, kun je niet anders dan constateren, dat Hij zoveel tegen de haren van de toenmalige levensstijl instreek, dat ze Hem niet langer verdroegen. Hij deed dat niet uit lust tot protest of als een jeugdmode, die per se anders dan het voorgeslacht wil zijn. Het was Zijn diepe bezorgdheid over de mensen om Hem heen en over hun toekomst. In grote solidariteit bleef Hij met hen bezig en Hij leed het meeste omdat zij niet luisterden en hun leven niet veranderden. Op Palmzondag is het goed er aan te denken, dat het niet voldoende is Jezus eens toe te juichen voor wat Hij deed en zei zolang dat bij ons past. Het komt er op aan Hem te volgen in die andere levensstijl, die aan het mens-zijn de werkelijke waarde teruggaf. Als we dat niet doen zal ook onze toejuiching snel veranderen in een: "Kruist Hem", want Jezus laat ons niet met rust. Hij blijft ons aanspreken tot we Zijn levensstijl aanvaarden of Hem opnieuw kruisigen.

* * * *

LEVENSKANS.

Onlangs klommen drie politiemannen in de bovenboog van de havenbrug in een poging een man te weerhouden van een sprong in de diepte. Het gelukte hun de man behouden beneden te brengen en onder medische behandeling te stellen. Iemand, die oprecht bezorgd is over de rechten en vrijheden van de mens, merkte op dat dit politie optreden onjuist was. Wie zo tot wanhoop is gekomen en het leven absoluut als zinloos ervaart, moet het recht hebben zijn leven te beeindigen. Van zo'n opmerking schrik je en het zet je tot nadenken. Natuurlijk kun je het theoretisch afwijzen en stellen dat het biologisch leven altijd gehandhaafd moet worden. Maar voor velen is dat een dooddoener omdat biologisch leven niet hetzelfde is als menswaardig leven. Men kan ook zeggen dat deze man niet vrij was in zijn beslissing vanwege zijn mentale staat. Dat antwoord gaat tenminste in op het probleem van deze mens en is daarom veel sympathieker. Persoonlijk geloof ik dat de vraag zelf verkeerd is. De vraag moet zijn: Waarom waagden die politiemannen hun leven en waarom spanden de dokters zich in? Zeker, ze deden hun werk. Maar zulk werk kun je alleen doen vanuit de overtuiging dat het leven nooit zo zinloos of wanhopig kan zijn, dat een mens niet nog eens een kans moet hebben om door de wanhoop heen te breken naar een zinvol bestaan. We weten niet hoe het met deze man verder ging, maar wel is bekend dat in verschillende gevallen zo'n kans benut is. Deskundige hulp kan tot ander inzicht brengen en omstandigheden, die veranderen, geven een mens kans weer werkelijk te leven. We hebben ongetwijfeld allemaal wel eens tijden van in de put zitten. Dat kan je zo maar overvallen. Dat gebeurde met iemand die, na een succesvolle loopbaan, op zijn afscheidsreceptie veel loftuiting ontving. Een hoogtepunt? Voor hem werd het een dieptepunt want 's avonds vroeg hij zich af wat hij eigenlijk bereikt had. Was het heus de moeite waard zich af te sloven? Straks is er niemand meer, die weet dat je geleefd hebt. Inderdaad hoogte- en dieptepunten liggen vlak naast elkaar.

De vreugde van het ouderschap kan tegelijk de zorgelijke vraag meebrengen: Waarvoor brengen we onze kinderen groot als ze geboren worden om straks te sterven? Is de mensengeschiedenis niet één mallemolen van zinloosheid? Neen en nog eens neen. Laten we deze pessimistische kijk niet aanvaarden, maar geloven in een Leven. Dat kan op grond van het Paasgebeuren.

Pasen is het feest van de mens met een ander inzicht en een nieuwe levenskans. Toen Christus opstond, werd bevestigd dat het verleden bedekt was, de schuld opgeheven, de mens uit zijn fatale gebondenheid bevrijd. De Opgestane wil ons helpen om door de depressie van ons bestaan heen te breken naar een leven dat zin en toekomst heeft. Wie naar Hem luistert zal ervaren dat Hij diepe zin aan het leven geeft omdat Hij dat leven leert verstaan in zijn scheppingsbedoeling. De opstanding opent de mogelijkheid om naar die bedoeling te leven. Dat Leven heeft de blijdschap van echte levensvervulling. Het legt zich niet neer bij de harde feiten, maar gelooft dat, zelfs na de zwartste diepte, er nog hoop is. Die blijdschap en hoop wens ik U toe met een vrolijk Pasen!

* * * *

E E N Z A A M M A A R N I E T A L L E E N .

Deze woorden zijn afkomstig van koningin Wilhelmina. Nu een troonsbestijging in Nederland plaats vond en we de bevrijding weer herdenken mogen we best zo'n uitspraak eens onder de loep nemen.

Je zou zo denken dat een koningin met een kind, kleinkinderen en een heel volk, dankbaar voor de wijze waarop ze het koningschap had gedragen, niet eenzaam zou zijn. Toch deelde ze het lot van vele mensen, die ouder worden, een drukke werkkring moeten opgeven of alleen komen te staan. Juist als men dan in een dichtbevolkte situatie leeft, wordt de eenzaamheid te sterker beleefd. Daar komt bij dat zij, die een hoge positie bekleden, toch al een zekere eenzaamheid ervaren omdat zo'n positie hen isoleert van gewone mensen.

Het is met eenzaamheid vreemd gesteld. Soms kan men met zoveel mensen te maken hebben, dat het te druk wordt en men behoefte heeft aan wat stilte en alleen zijn. Men zoekt dan retraite, een vreemd woord voor geestelijke teruggetrokkenheid. Deze vrijwillige eenzaamheid is zeer zinvol want het geeft gelegenheid tot verademing, bezinning en met jezelf in het reine komen. Maar gedwongen eenzaamheid wordt meestal als iets drukkends gevoeld. Het aan zichzelf overgelaten zijn geeft een gevoel van onbehagen en verlatenheid. De mens is nu eenmaal een gezelligheidswezen. Niet voor niets staat er in Genesis: "Het is niet goed dat een mens alleen is, daarom zal Ik hem een wederhelft geven". Vanuit die uitspraak is het begrijpelijk dat de Bijbel de verzekering geeft dat niemand werkelijk eenzaam hoeft te zijn. Het was die verzekering, die prinses Wilhelmina tot haar uitspraak bracht, omdat zij ervoer dat het waar was.

Het meest treffend komt de bijbelse verzekering naar voren in het merkwaardige hemelvaartsgebeuren. Voor het rationeel denken is dat gebeuren moeilijk in te passen. In Australië is het geen officiële feestdag, in Nederland heeft men wel vrij, maar van hemelvaartsfeest is geen sprake. Misschien zou beter begrepen worden dat heteen heilsfeest is als men sprak over troonsbestijging in plaats van over hemelvaart. Jezus verdwijnt niet naar een ongestoorde rust. Hemelvaart is veel meer een regeringsbegin dan een heengaan. HET werk begint, nl. het vestigen en uitbreiden van de Godsregering in mensenharten. Het hemelvaartsgebeuren boodschapt ons dat de Gekruisigde een koning is, wiens macht door geen macht ter wereld gebroken kan worden. Die macht houdt Hij niet voor zichzelf, maar is ten goede van de mensheid. Daarom zei Hij: "Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Maar zie, Ik ben met U altijd tot aan de voleinding der wereld".

Dit betekent dat er voor elk mens een geestkracht beschikbaar is om door alle nood, verdriet en zorg heen te komen. Je hoeft er niet alleen voor te staan. Je hoeft niet weerloos te zijn tegenover twijfel en aanvechting. Het is niet nodig bang voor de toekomst te

zijn. Een mens kan leven uit de zekerheid, dat Wie met hem is meer is dan al wat tegen hem zou zijn. Wie het met die zekerheid waagt, zal ondervinden wat prinses Wilhelmina zo treffend stelde: "Ik ben nooit alleen".

* * * *

V O L G E M A A K T .

Kleine kinderen kunnen soms vreemde vragen stellen. Zo vroeg een kleindochter aan haar grootvader: "Opa, waar komt de wind vandaan?" Het stormde buiten en ze had tegen de wind moeten optornen en aldus de kracht van de wind gevoeld. Dat had haar aan het denken gezet. Opa zat met die vraag. Hij wist aardig wat van weerkaarten af en isobaren waren hem niet vreemd. Maar hoe leg je aan een klein meisje uit dat wind iets te maken heeft met het verschil tussen een hogedrukgebied en een lagedrukgebied? Opa vond er wat op. Hij zei: "Wel, wind is lucht en lucht net zoiets als water. Water stroomt. Als je uit iets, dat vol is, water laat stromen naar iets dat leeg is, beweegt het. Nou zo gaat het ook met lucht. Op één plek is het veel te vol met lucht en op een andere plek is het leeg. Dan stroomt die lucht van de volle naar de lege plek. Hoe groter het verschil tussen de volle en de lege plek hoe sterker de wind blaast. Het meisje was tevreden met dat antwoord, maar laten wij nog even wat doordenken. Het is Pinksterzondag. Blijkbaar weet men daar in de dagelijkse praktijk weinig raad mee. Hoe moet je ook uitleggen wat Pinksterfeest betekent? Met Kerst hebben we een boom met lichtjes, met Pasen wat eieren, maar wat kun je op Pinksteren doen? Daar is niets grijpbaars want het gaat over de Geest. Wat is dat eigenlijk: uitstorting van Gods Geest? Jezus zei eens: "De wind blaast waarheen hij wil, maar je weet niet vanwaar hij komt. In het hebreuws is het woord voor wind hetzelfde als voor geest. Jezus zei dus: "De Geest blaast waarheen Hij wil, maar je weet niet vanwaar Hij komt". Hij bedoelde daarmee dat het er niet

toe deed of een mens precies wist hoe het met die Geest Gods zet als je Zijn werking maar in je leven voelde. Die werking is als een wind, die van een volle situatie naar een lege stroomt. Zo kan de windvraag ons helpen te begrijpen waar het op het Pinksterfeest om gaat. In Jeruzalem waren mensen bijeen, die zich erg leeg voelden omdat Jezus, van Wie ze veel verwachtten, niet meer zichtbaar aanwezig was. Ineens was er een windvlaag en ze werden allen vol van de Heilige Geest, zo wordt ons verteld. Waren ze eerst bangelijk bij elkaar in een gesloten huis, nu staan ze ineens op straat te spreken. Kennelijk zijn ze andere mensen, die gaan handelen zoals Jezus deed. Ze zetten zich in om hun medemensen het vrije blijve leven te brengen, dat ze zelf ontvangen hadden.

Pinksteren is de stroom van Gods volheid van liefde, goedheid en gerechtigheid naar het lege mensenbestaan. Het kan dan ook geen Pinksteren zijn voor mensen, die van zichzelf vervuld zijn of hun leven zo vol maken met van allerlei dat er geen ruimte meer is voor iets geestelijks. Pinksteren is het feest voor de mens, die eigen leegte en onmacht ontdekt heeft en dan ervaart dat God een mens nooit met lege handen laat staan, als die handen naar Hem opgeheven worden.

* * * *

K L E I N.

Kleine oorzaken hebben grote gevolgen en wie het kleine niet eert, is het grote niet waard. Deze oude gezegden worden telkens bewezen een diepe waarheid te bevatten. Een bij in een auto leidde tot een ernstig verkeersongeluk. Een paar liter olie vertraagde een ruimteprogramma, dat millioenen kostte. De kleine Falklandeilanden brachten twee landen tot een gevaarlijk conflict. Oneindig zijn het aantal gevallen waarin het kleine een machtige rol speelt. De vraag is of wij daar rekening mee houden. Onze maatschappij is op het grote ingesteld.

Zelfs een klein kind gaat op een stoel staan om te tonen hoe groot het wordt. Het grote trekt aan en krijgt aandacht. Grote fouten vallen op en worden zo snel mogelijk gecorrigeerd. De kleine worden verontachtzaamd. Men valt niet over een rotsblok op zijn weg, maar wel over een kiezelsteentje, dat men niet zag.

In het Bijbelboek Hooglied waarin het ideale huwelijk bezongen wordt, staat de waarschuwing: "Vangt de kleine vossen, want die verderven de wijngaarden". Een huwelijk loopt niet zozeer vast op grote conflicten dan wel op kleine dagelijkse ergernissen, die zich temeer opstapelen als men ze niet uitspreekt. In Amerika kan men scheiden op grond van mentale wreedheid. Dan is er geen derde in het spel, maar het leven met elkaar is tot een hel geworden. Toch begon men eens met elkaar lief te hebben. Men vergat dat liefhebben zich juist in kleine dingen bewijst. En wat van het huwelijk geldt slaat op vrijwel alles in het leven. Hoe gemakkelijk kan een fijne dag verknald worden door een geringe irritatie, een opmerking, een gebaar.

Aan de andere kant, bij alle onmacht om grote problemen op te lossen, zijn het juist de kleine dingen, die we wel kunnen aanpakken. Velen menen, dat de wereld verbeterd wordt als we de grote systemen veranderen. Maar niet de systemen, WIJ moeten veranderen, de mens, ELK mens. We moeten ophouden groot te willen zijn en het in grote dingen te zoeken.

Jezus zei: "Wie onder U de minste is, die is groot." Dat dit een moeilijke opgave is blijkt uit het feit, dat Hij verschillende keren Zijn leerlingen er op heeft moeten wijzen dat het Godsrijk niet komt langs de weg van glorie en aardse grootheid. Het kan zelfs gezegd worden, dat het fout ging met het Christendom toen het staatsgodsdienst werd onder Constantijn. Het Constantijns tijdperk loopt af. Niemand hoeft daar rouwig om te zijn. Het geeft het Christendom een kans weer de weg van het kleine te gaan, zoals het in het begin was. Maar 'Christendom' is een vage term. Het zijn u en ik, die de kans krijgen in het klein mee te werken aan de doorbraak naar een nieuwe levensorde, die in de Bijbel het

Godsrijk wordt genoemd. Laten we daarbij op de kleintjes letten want tenslotte maken vele kleintjes één grote.

* * * *

Z W I J G E N .

Een oud spreekwoord zegt: "Spreken is zilver, maar zwijgen is goud". Dat slaat op mensen, die soms hun mond voorbijpraten en teveel zeggen. In de Jacobusbrief staat: "Wie nooit iets fout zegt is een volmaakt mens, die zichzelf helemaal onder controle heeft. De mensentong is een riskant apparaat." En de Psalmist vroeg: "Heer, zet een wacht voor mijn mond". In een gespannen relatie is het vaak beter je mond dicht te houden en als je boos bent kun je beter eerst tot tien tellen voor je iets zegt.

Maar er is nog een heel andere reden waarom zwijgen goud is. Onze maatschappij is gericht op het functioneel nuttige, koud en zakelijk. Het is a.h.w. één grote supermarkt, die aanzet tot konsumeren zonder er dieper over te denken en zonder persoonlijke bediening. Bovendien is er veel lawaai van harde muziek en schreeuwerige advertenties. Maar op de duur wordt het menig mens te koud in zo'n kille atmosfeer en gaat men op zoek naar wat het leven warmer en dieper maakt. Er biedt zich dan een veelvoud van filosofische, artistieke of religieuze vormen aan. Dat maakt de zoeker soms verward, vooral als sommige vormen als vreemd aandoen.

Eén van die vormen is de mystieke meditatie. In Europa heeft de mystiek in verschillende eeuwen een grote rol gespeeld en is dus helemaal niet zo vreemd als men denkt. Letterlijk betekent mystiek: zwijgen. Het is een houding van 'wachten', niet onmiddellijk aangrijpen of opmaken, maar een poos gewoon 'daar laten-zijn'. Men kan bijv. zwiingend staren naar het licht van een kaars. Dat is niet de nuttigste vorm van lichtgeven. Maar dit zwijgen doelt dan ook niet op het pure nut, maar op de betekenis van licht. Men laat tot zich doordringen dat men van licht afhankelijk is en zo komt de zwiigende kant van

licht naar voren, die men anders niet ervaart. Zo kan men zich ook mystiek opstellen voor lucht, water en allerlei andere dingen. Op die manier gaan de meest gewone dingen weer spreken en worden niet meer achteloos gekonsumeerd. De zintuigen worden gescherpt en zijn weer in staat de berichten te horen, die dingen om ons heen uitzenden.

Wat van gewone dingen geldt, geldt nog veel meer voor de godsdienstige beleving. In menig opzicht heeft men ook daar het nuttigheidsbeginsel toegepast en omdat zulk nut in een verzakelijkte materialistische wereld niet duidelijk meer is, is het zintuig voor die beleving bij velen verschrompeld. Daardoor kan men de zin van het leven niet vinden en het diepere niet ervaren. Nu kan mystiek overdreven worden en dat gebeurt waar men het een doel in zichzelf maakt. Dit eenzijdig gebruik heeft in de geschiedenis de mystiek in diskrediet gebracht omdat het vluchtte uit de realiteit van het leven. Maar bij juist gebruik is mystiek een goede hulpbron, want juist op godsdienstig terrein moet een mens zich allereerst laten aanspreken met al zijn zintuigen en dus niet alleen met zijn verstand, maar ook met zijn verbeelding en gevoelens. Want zo kan hij het punt bereiken waar hij open is voor het enorme, dat er een god is, die Zich laat vinden door een mens, die zwijgend zoekt.

* * * *

R E L I G I E U S I T E I T.

Waarom zijn zoveel moderne mensen geïnteresseerd in wat de sterren zeggen? Of waarom geloven mensen in ongeluksdagen en voortekenen en is occultisme sterk toegenomen? Blijkbaar bevredigen techniek en wetenschap niet meer. De hoogintellectuele ontwikkeling, die alle vraagstukken zou oplossen via waarneembaar en ervaarbaar feitenmateriaal en die daarom een einde zou maken aan de religie, heeft kennelijk de mens in de kou laten staan. De wereld is zo gekompliceerd en zo overstelpt

door problemen waarvoor redelijkerwijs geen oplossing te vinden is, dat de mens, die naar de zin der dingen en naar de waarde van leven en relaties vraagt, buiten de rede een antwoord moet zoeken. We noemen dat irrationeel. Men kan het ook met religieusiteit betitelen. Nu kan religieusiteit een vlucht zijn uit de werkelijkheid. Men komt dan terecht in een illusie of utopie. Het middel is dan erger dan de kwaal. Men kan echter religieus zijn en toch realistisch nuchter en rationeel denken.

Dit kwam duidelijk naar voren op de vorig jaar (1979) voor het eerst gehouden wereldkonferentie te Boston over geloof, wetenschap en toekomst. Daaraan namen 500 vooraanstaande wetenschappers deel samen met een aantal theologen. Het verwijt klonk, dat na een periode van argwaan tegenover wetenschappers vele christenen thans kritiekloze enthousiasten zijn geworden voor de wetenschap. Vooral de niet-Europeanen vonden dat onjuist, omdat hunsinziens de vrije wetenschap een fictie is geworden. De wetenschap staat niet meer in dienst van wat allen ten goede komt, zo zeiden ze, maar is dienstbaar gemaakt aan wat het Europese bedrijfsleven en de Europese machtsvormen nodig hebben. Daarom zal oprecht christendom de wetenschap kritisch moeten waarderen. Zo'n konferentie kun je natuurlijk niet in een paar zinnen afdoen, maar het is een voorbeeld van een samengaan van religie en realiteit.

Dezelfde nuchterheid vond ik bij de metropoliet Paulos Gregorios uit India. In voorbereiding op een in mei gehouden werelddraadskonferentie te Melbourne, schreef hij over de Bijbeltekst: "En Jezus was bezig een boze geest uit te drijven en deze was stom", aldus: Bestaan er nog stomme geesten? Blijkbaar wel: de meeste van ons hebben stomme demonen in zich. Ze zijn subtieler dan vroeger. Veler tong zit vast als het er op aankomt hardop de waarheid te zeggen over onze eigen maatschappij. Soms nemen demonen vormen aan van onze belangen, partikulier of kollektief, en die belangen kunnen ons doofstom en blind maken. Dan horen we de klacht van de armen en onderdrukten niet en zien niet hun vernedering en lijden.

Wie bant deze moderne belangendemonen uit?

Het antwoord, dunkt mij, ligt in het zich realistisch religieus opstellen zoals Jezus heeft geleerd en getoond en zoals door de apostelen werd verkondigd. Wie dat in de praktijk brengt, vlucht niet weg voor maatschappelijke verantwoordelijkheid, want alle vragen zijn dan geloofsvragen geworden.

* * * *

V E R N I E U W D E A K T I V I T E I T .

Sommige dieren houden een winterslaap. Dat hebben ze nodig omdat ze anders in de strenge winter zouden omkomen. Maar als de lente aanbreekt, zijn ze snel weer volop actief. Wij mensen houden meer van een zomerslaap. We gaan met vakantie in die tijd en allerlei verenigingswerk wordt op een laag pitje gezet. In tegenstelling tot de dierenwereld schijnen wij echter moeilijk weer op gang te komen. In het dagelijks werk gaat het nog, maar dat is tenslotte een zaak van moeten. In alle andere dingen...regelmatig is er de klacht, dat het in het verenigingswerk altijd op een paar schouders neerkomt.

In het Spreukenboek staat een merkwaardig woord: "De luiaard zegt: Er is een leeuw op straat, ik mocht eens op het plein gedood worden!" Nu wordt er in dat boek wel op meer plaatsen over de luiaard gesproken. Het is dan ook het boek van de levenswijsheid. We kennen in onze taal ook wel spreekwoorden, die tegen luiheid waarschuwen en we weten dat luiheid zich soms ernstig kan wreken. Als oorzaak voor luiheid is soms te vinden: gemakzucht, lamelendigheid, zorgeloosheid. Maar het woord uit Spreuken 22 maakt duidelijk dat er voor luiheid eigenlijk een diepere grond bestaat. In Palestina waren destijds wel leeuwen, maar stellig niet in steden of op pleinen, net zo min als er kangaroos in de straten van Sydney springen. De luiaard noemt dus iets op dat er in feite niet is. Hij gebruikt een uitvlucht, die goed klinkt, om niet aan het werk buiten te moeten gaan. In

feite is het zelfbedrog. Daar is een mens zeer vernuftig in. Sommigen laten zich terughouden van een taak, die geknipt voor ze is, vanwege denkbeeldige moeilijkheden of toekomstig lijden. Niet voor niets is er gezegd: Een mens lijdt dikwijls het meest door lijden, dat hij vreest, maar dat nooit op komt dagen, zo heeft hij meer te dragendan God te dragen geeft.

Zo wordt er ook veel gepraat over onrecht in de wereld, maar vraag niet om er wat aan te doen, want dan verschuilt men zich achter onmacht. Er is snel kritiek als een verenigingsbestuur fouten maakt, maar de critici zijn niet bereid om het zelf beter te doen. Ze hebben altijd wel redenen op te noemen waarom ze dat niet kunnen doen.

Zo wordt er ook in de kerk veel over zonde gepraat, maar zeg tegen niemand dat hij een doortrapte zondaar is, want dan vraagt hij verschromt, wat weet je van me of is beledigd. Maar als het er om gaat werkelijk als christen te leven dan heet het ineens: Ja dat is gemakkelijk gezegd, maar je moet niet vergeten, dat we nu eenmaal zondaren zijn.

Het Spreukeboek ontmaskert de mens met zijn uitvluchten. De luiaard is de mens, die niet wil, maar zegt, dat hij niet kan. Zeker er zijn leeuwen en als het om onrecht gaat dan weet de Bijbel zelfs wel van een macht, die beschreven wordt als briesende leeuw, die rondgaat om te verslinden. Maar daar wordt bij gezegd: "Weersta hem, vast in het geloof". Men moet dus wel oppassen, maar weerstand is mogelijk. Dus hoeft men niet bang te zijn. Dat wordt ook gezegd vanuit de wetenschap van Christus' overwinning over alle onrecht en vanuit het feit dat die overwinningskracht doorwerkt in mensen, die zich niet in luiheid verschuilen, maar bereid zijn zich door die kracht tot aktiviteit te laten brengen.

* * * *

H E T V E R K E E R .

Jaren geleden deed in Nederland een slagzin opgeld: "Wees een Heer in het verkeer". Spotters zetten daarachter: "en een dame voor de ramen". De mens spot altijd als hij iets niet begrijpt en zijn onbegrip verbergen wil of als hij ergens de zin niet van in ziet. Dat laatste was het geval bij de aktie voor veilig verkeer. Inmiddels schijnen we de verkeersslachting aanvaard te hebben als iets waarmee je nu eenmaal moet leven. Jaarlijks vallen er vele doden op de weg om van verminkten maar niet te spreken. Men leest soms: door een noodlottig ongeval ging van ons heen. Daarmee geeft men precies aan hoe er over verkeersongevallen gedacht wordt. Men ziet het als een noodlot, dat onontkoombaar is. Sommigen kunnen dat nog benadrukken met een: "Het was zijn tijd." Dat is ongeveer hetzelfde als: het staat in de sterren geschreven. Geen wonder dat velen geen heil zien in verkeersakties. Wat kun je er aan doen, het verkeer eist zijn tol, zegt men. Wie het zo stelt geeft aan het verkeer een goddelijke status en maakt het tot een persoonlijke macht, die blijkbaar als sommige vroegere afgoden mensenoffers eist. Maar het verkeer heeft niets te eisen. Het verkeer is geen god maar een produkt van ons doen en laten. Net zo goed als in de Bijbel geboden wordt zich niet voor afgoden te buigen zo hoort men het verkeer ook niet tot god te verheffen. Het is een vlucht uit de verantwoordelijkheid als men het verkeer als lot ziet. Alles kun je immers op het lot afschuiven net als vroeger op de goden. Waarom houden wij onszelf voor de gek? Afgoden werden door mensen gemaakt en het verkeer dat zijn wijzelf. Dus dragen wij verantwoordelijkheid voor wat op de weg gebeurt. Geen rechter zal aanvaarden dat het lot voor een ongeval aansprakelijk wordt gesteld. Aan elke aanrijding heeft iemand schuld, zij het de weggebruiker, de wegenbouwer of de regering, die op wegverbetering bezuinigt. Het wordt tijd dat we uit de berustings-slaap ontwaken en van schuld spreken als we het over

onveilig.verkeer hebben.Wie zegt dat we daar niet verder mee komen heeft nooit begrepen wat het betekent zich schuldig te weten. Schuld zoekt herstel en bevrijding van schuld. Daarom ontslaat schuld van machteloosheid. Noodlot maakt machteloos omdat het niet weet van schuld. Geloof in noodlot leidt tot doffe berusting. Wie in God gelooft kan niet in het lot geloven en weet zich dus in het verkeer een mens te zijn met verantwoordelijkheid tegenover God en medemens. Dat lost het verkeersprobleem niet 1,2,3 op, maar draagt wel bij tot een ander verkeersgedrag, dat levens kan sparen. Het betekent ook, dat wij ons niet mogen neerleggen bij bezuinigingen, die mensenlevens kosten en dat wij steun geven aan alle akties voor verkeersveiligheid. Geloven in verkeer als noodlot maakt ons tot onmenselijke weggebruikers. Van Godswege worden we geroepen tot menselijkheid. Wie die roep verstaat zal alles doen om de humaniteit in het verkeer te bevorderen,

* * * *

O N T E V R E D E N H E I D.

In onze welvarende samenleving schijnen niet veel mensen tevreden te zijn. Als je let op de gezichten van mensen in de straten dan zijn er weinig vrolijke trekken te zien. Onlangs was er zelfs een aktie in Sydney ter bevordering van lachende gezichten in de stadsstraten. Nu is het opvallend dat juist in arme landen de mensen meer tevreden leven, terwijl die toch alle redenen hebben om te klagen over hun lot. Mogelijk ligt de oorzaak in het feit dat wie veel heeft meer let op wat hij nog niet heeft omdat hij wat hij heeft vanzelfsprekend acht.

Het nare is dat ontevredenheid een klimaat schept van mopperen, mokken en tobben. Men zegt wel eens:"Een Hollander moet wat te kankeren hebben anders leeft hij niet". Men vergeet er bij te zeggen, dat kankeren net zo min een onschuldige liefhebberij is als de vrese-

lijke ziekte waarvan dat woord is afgeleid. In veel levens heeft ontevredenheid geleid tot het verknoeien van blijdschap en geluk en tot ondermijning van goede verhoudingen en persoonlijke gezondheid. Bovendien werkt ontevredenheid besmettelijk. Het gaat er mee als met sommige onkruidplanten in de tuin. Tegen de tijd dat je ontdekt dat het onkruid is, heeft het zich al verbreid in vele hoeken.

Nu is niet alle ontevredenheid onkruid. Wie ontevreden is over de eigeninspanning, het tekort aan liefde voor de medemens, kortom over zichzelf en zich niet klagend verschuilt in omstandigheden of een 'zo ben ik nu eenmaal', die zal in die ontevredenheid een stimulans vinden om verbetering aan te brengen. Op dezelfde wijze kan ontevredenheid een positieve faktor zijn als die gericht is op de nadelige positie waarin anderen verkeren, zoals bijvoorbeeld werklozen, hongerlijdenden of mensen in arme landen. Wie daar echt ontevreden over is, zal proberen er wat aan te doen.

Maar de ontevredenheid, waarover ik begon, is negatief en passief. Ze verwacht van anderen een oplossing. Als die anderen daaraan niet willen of kunnen voldoen, worden die anderen mikpunt van agressiviteit, die onder elke ontevredenheid klaar ligt om toe te springen. De negatieve ontevredenheid is een bron waaruit veel kwaad en ellende voortkomt.

Niet voor niets beschrijft de Bijbel in Genesis 3 ontevredenheid als oorzaak voor de zondeval. Velen leggen de nadruk op een geplukt appeltje en het ontstaan van schaamtegevoel. Daarmee missen ze de kern van het gebeurde. Die ligt in het feit, dat de slang er in slaagt de aandacht van de vrouw af te trekken van de enorme hoeveelheid bomen, die haar ter beschikking staan, om die te richten op die ene boom, waarvan ze niet mocht eten. Die boom wordt dan een obsessie van ontevredenheid en begerigheid, met alle gevolgen van dien.

Wie niet meer ziet wat hij heeft en daar dankbaar en blij van geniet, staat open voor de slangensuggestie: zie wat je mist. Daarna is men een gevallen wezen, dat veel van het goede mens-zijn heeft verloren. Het ver-

telde is voor onze tijd meer dan ooit een waarschuwing en roept ons op de ontevredenheidsslang geen kans te geven.

* * * *

LEVENSRADSEL.

Hebt U er wel eens aan gedacht dat er gebeurtenissen in het leven zijn waar men alleen voor staat? In veel dingen kunnen we elkaar helpen, maar pijn kun je van niemand overnemen en het stervensmoment is volstrekt individueel. Wie met ernstige zieken en stervenden in aanraking komt heeft soms een gevoel van onmacht, vooral als het de eigen geliefden betreft. Die onmacht is des te groter als je zelf nooit enig lijden hebt meegemaakt omdat je dan niet wezenlijk kunt begrijpen wat die ander doormaakt. Ervaring is ook hier de beste leermeester. Alleen al daarom is het goed dat het een mens niet altijd voor de wind gaat.

De apostel Paulus schreef eens dat hij dankbaar was voor de bemoediging, die hij ontvangen had in tegenspoed want nu kon hij anderen troosten in hun moeilijkheden. Uit de natuur is bekend dat planten, die gehard zijn, het beste groeien. Kasplantjes kunnen niet tegen een stootje. Dat geldt ook voor mensen. Wie wat meegemaakt heeft, is meestal beter opgewassen tegen de levensproblemen. Als je onwel bent leer je gezondheid en welzijn als niet vanzelfsprekend waarderen. Ook heb je dan eens tijd om over je leven na te denken, terwijl je anders maar doorholt. Ziektes en tegenslagen kunnen dus een positieve kant hebben.

Dat neemt niet weg, dat ze toch tot het levensraadsel behoren. Want waarom heeft de één altijd voorspoed en de ander steeds narigheid? Waarom moeten sommige mensen onnoemelijk zwaar lijden en soms jarenlang? Dat kan niet verklaard worden door te stellen dat goede mensen het goed zullen hebben en slechte mensen hun trekken thuis krijgen. Het tegendeel is soms waar. Er zijn goede mensen, die jong sterven en booswichten, die stokoud

worden. Dat maakt juist het levensraadsel nog dieper; want dat lijkt nogal onrechtvaardig.

Nu moeten we wel voorzichtig zijn in ons oordeel, want als ziekte verband houdt met onze verkeerdheden dan zouden er niet veel gezonden zijn. Met recht mogen we ons als gezonden bij een ziekenbezoek afvragen: "Ben ik zoveel beter? Waarom hij of zij en niet ik?" Dat waarom wordt niet beantwoord, maar het leert ons wel dankbaar te zijn voor gezondheid.

Hoeveel verklaringen we ook proberen te geven, we komen er kennelijk niet uit. Dat was ook de conclusie van David toen hij de 73 ste psalm schreef. Hij tobde erover om het te begrijpen, maar het was een kwelling in zijn ogen. Toen ging hij op het einde van de voorspoedsmens letten. Hij zag dat die mens hoogmoedig werd en zich verbeeldde niemand meer nodig te hebben, in het bijzonder God niet. Toen zijn einde kwam had die mens niets dan zichzelf om op terug te vallen. Dat vond David een verschrikking. Daarom was hij blij te kunnen zeggen: "Wat mij betreft, ik houd mij bij God. Als mijn vlees en mijn hart bezwijken dan is God de rots voor mijn hart en mijn erfdeel voor altijd."

U ziet de Bijbel is een aktueel boek. Het staat naast de mens met zijn onoplosbaar levens- of liever lijdensraadsel. Het wijst ons er op dat het veel verschil maakt of we in het einde op onszelf aangewezen zijn dan wel of we delen in de geestelijke ervaring van de psalmist.

* * * *

V I S I E.

Onlangs werd op een gesprekskring door iedere deelnemer een korte uiteenzetting gegeven hoe men de toekomst zag. Het werd bepaald geen vrolijke avond. Vooral de politici kwamen er slecht af. Niemand verwachtte enig heil van de politiek. Verschillenden waren bang dat een derde wereldoorlog onvermijdelijk was en dat daarbij een groot deel van de mensheid zou omkomen.

Anderen vonden dat er slechts lapmiddelen gebruikt werden om de vraagstukken van pollutie en energietekort aan te pakken. Alleen een radikale omkeer zou de mensheid nog kunnen redden van een wisse verzieking, verstikking of verkleuming. Men wees op de zedenverwilderende lijn van de mensenwereld. Men zag een wereld, waarin geld en genot oppermachtig zijn en waarin verzakelijking en vertechnisering zo toenamen, dat de macht over de landen steeds meer in handen zou komen van enkele internationale grootbedrijven. Daartegenover zouden minderheden alleen nog het wapen van terreur en sabotage kunnen hanteren zodat geweldpleging aan de orde van de dag zou zijn. Op die manier wordt het een onmenselijke wereld, letterlijk een wildernis.

Op de vraag wat men persoonlijk voor de toekomst dacht te doen, zeiden sommigen: "Zo goed mogelijk in eigen kring van het leven maken, wat er van te maken is. Je kunt toch niet meer doen?" Anderen meenden, wijzend op kleine groepen, die succes hadden, dat gezamenlijke inspanning nog veel onheil zou kunnen voorkomen. Ook werd gedacht dat godsdienstigheid weer groeien zou, omdat daarin de enige vastheid lag temidden van alle onzekerheden.

Uit het gesprek werd wel duidelijk, dat het Spreukenboek gelijk heeft. Daar staat: "Indien de visie ontbreekt verwildert het volk". (29:18) We leven in een wereld waarin leiders zonder visie zich opwerpen of worden gekozen. Daarom is er allerwegen een zwak beleid en een wisselvallige koers. De gewone man ziet het in het algemeen ook niet meer zo zitten. De enige houding wordt dan: Het zal mijn tijd wel uitduren.

Ik geloof echter, dat deze wereld niet bestemd is om een wildernis te worden maar dat we, ondanks alles, op weg zijn naar een wereld van rechtvaardigheid en welzijn. Dat baseer ik op een visie. Visie betekent: inzicht gegrond op wat je getoond wordt, ook wel openbaring genoemd. De visie van een goede wereld en een betere mensheid berust op de openbaring van de God van de Bijbel, die aan de mens een bepaalde kijk geeft op

het leven en de wereld. Die openbaring toont een volk, dat voortdurend alles verknoeide, maar toch weer kans kreeg. Het werd ernstig gewaarschuwd en waar het niet luisterde naar de visie van zijn profeten, daar ging het vreselijk mis met dat volk. Waar het de visie volgde, ervoer het welzijn. Dat geldt ook voor onze tijd. Waar de visie Gods ontbreekt daar verwildert de mensheid en de wereld wordt een chaos. Waar mensen zich in hun denken, spreken en handelen door die visie laten leiden, daar kan de wereld weer humaan worden in de echte zin van het woord. Laten we dus mensen met visie worden en zoeken naar leiders met visie.

* * * *

DE KROON DER SCHEPPING.

Bij een familie, waar ik een ziekenbezoek bracht, ontmoette ik een heilsoldate. Ze bleek de nederlandse luitenant-kolonel te zijn, die met prinses Beatrix een tocht maakte langs de walletjes en kroegen van de oude amsterdamse binnenstad. Hoewel reeds gepensioneerd, werkte ze nog hard en was nu op doorreis naar Adelaide voor een groot congres. Ze maakte op mij de indruk een begaafde, zakelijke vrouw te zijn, die echter ook zeer fijngevoelig is. Van haar is ook bekend, dat ze veel humor heeft. In haar werkcentrum in de rosse buurt bracht men eens een pop binnen als kado voor het kerstfeest. Haar reactie was: "Zo meid, ga jij hier maar voor het raam zitten, misschien verdien je nog wat." Zoiets kun je alleen zeggen als je prostituees, dronkaards en zwervers allereerst als mensen blijft zien en dat is wat ze doet. Ze weet zich tot dit werk gedreven, omdat ze meent dat godsdienst persoonlijk beleefd moet worden doordat je je door God aangesproken voelt op verantwoordelijkheid voor je naaste.

Ik vertel U dit niet om deze bijzondere vrouw op te hemelen. Dat zou ze niet op prijs stellen. Maar wel mogen we dankbaar zijn, dat vrouwen, zoals zij, zich inzetten

voor de praktische toepassing van een oprechte godsdienst. In zulk een godsdienst gaat het er om de mens weer in de rechte verhouding tot zijn Schepper te brengen en tegelijk hem de kans te geven voor die Schepper te LEVEN. Het zou weinig uithalen iemand, die in de puree zit, over geloof te spreken en er op te wijzen dat God de Helper in nood is en dan intussen die mens in de puree te laten zitten.

De Bijbel leert ons dat God naar mensen omkijkt en dat Hij wil dat de mens zich bewust is de kroon der schepping te zijn. Daarom moet de mens uit alle vormen van verslaving bevrijd worden. Die verslaving is in sommige landen veroorzaakt door onderdrukking en economische misdeling. Maar in onze westerse wereld is het meer verslaving aan drugs of drank. Maar ook aan roken, eten, geld, sex, werk, ja zelfs machine of auto. Zijn we niet allen gebonden aan de jacht naar olie? Wie kan er bij zoveel gebondenheid nog een vrij en blij mens zijn? In feite hebben wij de dingen, die ons dienen moeten, tot vereringsobjecten gemaakt. Het zijn moderne afgoden geworden, die over ons de baas spelen. Daardoor zijn we onze kroon kwijtgeraakt. Die krijgen we echter terug als we al die afgoden van hun voetstuk laten tuimelen en alleen Hem de eer geven, Die ons geschapen heeft. Daarbij moeten we dan wel verstaan, dat eergeven niet beperkt mag worden tot het zingen van lofliederen of het uitspreken van mooie bidformules. De werkelijke eergeving uit zich in het doen van wat de Schepper van ons vraagt. Dat richt zich op de intermenselijke relatie. Daarom zei Jezus: "Wat je aan één van de minsten hebt gedaan, dat heb je aan Mij gedaan". Wij zijn geroepen om weer volledig mens te zijn, de glorie van de schepping. Dat betekent ook aan onze medeschepselen de kans geven om dat mens-zijn te bereiken.

* * * * *

ONWAARACHTIGHEID.

Onder nederlandse immigranten wordt soms de opmerking gehoord, dat je met Australiërs nooit weet waar je aan toe bent, want die zeggen nooit, waar het op staat en komen niet rechtstreeks voor hun mening uit. Nu zijn wij, Nederlanders, meer van het flap-uit type. Daarom stoten wij ons aan deze australische mentaliteit. Het is echter de vraag of wij niet evenzeer onwaarachtig zijn in onze levenshouding. Is het altijd goed zo rechtstreeks je mening te zeggen? Er zijn zoveel mensen, die daar geen prijs op stellen. Ik denk aan de man, die trots zijn schilderij aan een bezoeker toonde en vroeg, hoe hij het vond. De bezoeker informeerde of hij een echte mening wenste dan wel wat hij graag wilde horen. Op zijn voorkeur voor een echte mening klonk het keiharde: "Ik vind het afschuwelijk". Wat was de schilder boos. Maar hij had het aan zijn eigen onwaarachtigheid te danken. De bezoeker had kunnen zeggen: "Je hebt je best gedaan". Maar dan had de schilder hem verweten geen mening te geven. Het is niet gemakkelijk waarachtig te zijn. Het hele leven dwingt ons tot een onwaarachtig bestaan. Ik denk aan de onechte vriendelijkheid, die nu eenmaal bij een functie of positie behoort of aan de gemaakte belangstelling, die vaak meer nieuwsgierigheid is. Stel je voor, dat iedereen zou laten weten hoe men over de ander werkelijk dacht. Als men waarachtig wil zijn, zou men veel mensen kwetsen en in onmogelijke verhoudingen terecht komen. Welke vrouw zou niet beledigd zijn als je, op haar vraag, een nieuwe japon betiteld met: staat je niet. Je kunt bij onverwacht bezoek, als je je net hebt ingesteld op een rustige avond met een goed TV programma, toch niet zeggen: "Je bent niet welkom"? Sommigen lossen dat op door het beeld aan te laten zonder geluid. De bezoeker moet dan wel een dikke huid hebben om niet te voelen, dat hij onwelkom is. Toch geloof ik niet dat we ons moeten neerleggen bij de onwaarachtigheden. We kunnen er heel wat aan veranderen. Om te beginnen is zelfonderzoek nodig: Wil ik echt een

mening horen of wil ik in mijn eigen trots gestreeld worden? In het eerste geval moet ik de mening van de ander accepteren als ik ^{waara}chtig wil zijn. In het tweede geval moet ik geen mening vragen om die ander niet te verleiden tot onwaarachtigheid.

De omgang met elkaar kunnen we eerlijker maken als we ons verplaatsen in de positie of het denken van die ander. Het gezegde: "Wat jij niet wilt, dat U geschiedt, doe dat ook een ander niet", is reeds een stap in de goede richting. Maar het blijft nog in het negatieve steken. De werkelijke oplossing geeft Jezus als Hij de praktische geloofshouding in relatie tot de ander samenvat in de gulden regel: "Alles wat jij wilt, dat U de mensen doen, doet jij hun ook aldus."

Probeer het eens met die regel in Uw functie en wanneer U anderen ontmoet of als U bezoekenplannen heeft. Het zal de maatschappij van een stuk onwaarachtigheid afhelpen.

* * * *

G E D U L D.

We leven in een ongeduldige tijd. Niet alleen hebben we haastom overal te komen, maar we willen ook alles snel en klaar hebben. Vandaar de oplosaardappelen, -koffie, -thee, -pudding en de foto's ogenblikkelijk klaar uit het fototoestel. Ongeduld brengt echter gevaren mee. Niet alleen omdat ongeduldigen meer kans op een hartkwaal hebben, het bedreigt ons in meer dan lichamelijk opzicht. Het heeft mensen weerhouden te bereiken, wat ze hoopten. Wie niet lang genoeg studeert haalt het eindexamen niet. Wie zich niet geduldig aan een dieet houdt kan er beter niet aan beginnen. Ongeduld wil forceren en als het dan niet lukt, laat men het afweten. Het brengt onder spanning en daaruit komt geprikkeldheid voort, die kortsluiting in menselijke relaties kan veroorzaken. Ongeduld gaat gepaard met twijfel aan resultaat en daaruit groeit een minderwaardigheidskomplex. Dat is allemaal nog op persoonlijk terrein. Maar er is ook ongeduld op grote schaal, nl. in onderwijs, regeren

en internationale verhoudingen. De gevolgen daarvan kunnen zijn: een rebelse jeugd, een volksrevolutie en een oorlog.

Daarentegen geeft geduld evenwichtige mensen, die tegen een stootje kunnen en zelfvertrouwen hebben. Onderling geduld bevordert goede verhoudingen. Op groter vlak gezien: geduld in opvoeding geeft kinderen een kans zich zonder complexen te ontwikkelen. Geduld tussen regering en volk maakt staatsopbouw mogelijk en geduld op internationaal terrein geeft vrede meer ruimte. Voor mooie en goede dingen is geduld nodig. Lekker eten zet je niet in een handomdraai op tafel. Ik heb borduurwerk gezien met zeker een half miljoen kruissteken. Wat een geduld zat er achter elke steek.

Waar halen we geduld vandaan? De Bijbel zegt dat we geduld kunnen leren als we letten op en leven van Gods geduld. Meestal wordt het prachtige oud-nederlandse woord 'lankmoedig' gebruikt. Dat betekent: God blijft lang volhouden om niet van gemoed te veranderen jegens mensen. Hij wordt niet vlug boos of kornelig. Hij kan veel verdragen. Daarom staat het samen met goedertieren, wat betekent: Zijn goedheid duurt voort. Velen hebben de lof gezongen over Gods geduld, omdat daarin voor ons zo'n geweldige bemoediging en bevrijding ligt. Er wordt van ons niet verwacht, dat wij in een handomdraai volmaakte mensen of geloofshelden zijn. Onder Gods geduld mogen we er een leven lang aan werken. Als we er dan maar aan werken en Gods geduld niet als uitvlucht gebruiken voor ons tekort aan inspanning en volharding. Leven uit Gods lankmoedigheid leert ons geduld met onze medemens te hebben. Schrijf hem niet te vlug af. Geef haar een andere kans, want God geeft U er zoveel. Het betekent ook: geduld met de wereld hebben. De wereld verandert niet in een oogwenk. God ziet er heil in geduld met de wereld te hebben. Dan hoeven wij niet pessimistisch te zijn over de afloop. Er zal een goede wereld zijn. Daaraan mogen wij meewerken door geduld te oefenen, onze harten te sterken en ons te richten op de komst van het Godsrijk.

* * * *

Z O M E R T I J D.

Volgende week wordt de klok een uur vooruitgezet. In Europa noemt men dat zomertijd. Het wordt gedaan om daglicht te sparen en dat is dan ook de titel, die in Australië gebruikt wordt. We krijgen niet werkelijk meer daglicht, maar door de klok te verzetten kunnen we meer gebruik van daglicht maken. Daarvoor moeten we nu een uur inleveren, dat we weer terug krijgen tegen de winter.

Vierhonderd jaar geleden ontdekte men dat de jaartelling niet klopte met de loop der zon en dat Pasen daarvoor op de duur in de zomer gevierd zou worden. In 1582 gaf Paus Gregorius XIII bevel dat men in oktober elf dagen moest inleveren. Dat wekte veel verzet want men meende dat ieders leven met elf dagen verkort werd. De protestantse landen volgden het bevel niet op. Nederland voerde de gregoriaanse kalender pas in 1700 in en Oosteuropa eerst na 1918. De kalender wordt nog niet algemeen aanvaard en moet concurreren met joodse, chinese en islamitische kalenders.

Hieruit blijkt dat de menselijke tijdsvaststelling kunstmatig is en ons tijdsbegrip relatief. Trouwens wat kan een half uur wachten lang duren en een half uur pret kort. Iemand legde eens uit dat één dag voor een zesjarig kind tien keer langer is dan voor een zestigjarige. Op zes jaar is een dag $1/2000$ ste, maar op zestig jaar $1/20.000$ ste. Dat verklaart misschien waarom ouderen soms denken dat de tijd sneller voorbij gaat dan vroeger. Inderdaad heeft er bij het klimmen der jaren een soort tijdsversnelling plaats. Hoe men ook de tijd vaststelt, het is een feit dat de tijd steeds door gaat en dat de wijsheid van het spreekwoord nog altijd geldt, dat zegt: "De tijd gaat snel, gebruikt haar wel". Net als met daglicht sparen is het geen sparen, maar beter gebruiken waar het op aankomt. Er wordt veel tijd vermorst met onnutte dingen. In het boek Prediker staat een bespiegeling over tijd. Alles heeft zijn tijd en een mens kan daar niets aan doen. De bespiegeling leidt tot de opmerking dat het leven vergeefs is, tenzij men

zich kan verheugen over wat men doet en alle goede dingen, inclusief het gewone eten en drinken, als een gave Gods kan zien. Men gaat dan ook de tijd als een gave Gods zien en weet verantwoording schuldig te zijn voor het tijdsgebruik. Geen wonder dat de psalmist bad: "Leer ons onze dagen zo tellen, dat we een wijs hart krijgen". Paulus schreef: "Leer de juiste tijd goed te gebruiken, laat dus Uw spreken altijd aangenaam zijn en nooit zouteloos."

Het is een bijbelse beeldspraak de goede dingen met daglicht en de slechte met duisternis te vergelijken. Boven de gevonden rollen van de 'Strijd tussen de kinderen van het licht en die van de duisternis' in het joods museum te Jeruzalem is een zwarte muur en een witte muur gebouwd om elk bezoeker op te roepen een daglicht-mens te zijn. Want het is zeker, dat het aardse leven alleen beter wordt als er zomertijd onder mensen is. En tenslotte is het niet zo belangrijk of men lang leeft dan wel of men goed leeft.

* * * *

H E T V E R L E D E N .

Het zou misschien mogelijk zijn een oplossing te vinden voor de conflicten in Noord Ierland, het Midden Oosten en andere plaatsen, ware het niet dat het verleden de mensen parten speelt. Wie iets van geschiedenis kent, weet waarin de ierse haat tegend de Engelsen zijn grond vindt en begrijpt waarom de Israëliërs zo gebrand zijn op veilige grenzen en waarom de Afrikaanders volhardten in apartheid. Verschillende turkse diplomaten zijn in de laatste jaren vermoord omdat 66 jaar geleden zoveel Armeniërs door Turken gedood zijn. Het verleden staat overal lelijk in de weg voor een goede en vreedzame samenleving.

Ook in persoonlijke zin is het moeilijk van het verleden los te komen. Mensen, die een verlies leden, denken steeds terug hoe het voor deze tijd was. Sommige immi-

granten veridealiseren Nederland zoals het 30 jaar geleden was. En als er in menselijke verhoudingen iets fout gaat dan is de praktijk: we vergeven wel, maar vergeten doen we niet. Niet zodra is er wat ruzie of daar komen alle oude koeien weer uit de sloot. Van misstappen leggen we dossiers aan en al blijft iemand jaren op de rechte weg, het blijft tegen hem getuigen. Eens een dief, altijd een dief, is een gezegde, dat dit bevestigt. Daarom is reklasseringswerk zo moeilijk.

In de Bijbel wordt ons verteld dat Jezus aan iemand, die Hem volgen wilde, niet toestond eerst zijn vader te begraven. Dat lijkt onmenselijk evenals het daarop volgend verbod om afscheid van de familie te nemen. Maar Jezus wist dat dit niet alleen een langdurig uitsstel zou betekenen vanwege alles wat aan begraven en afscheid nemen vast zat, maar ook dat het afstél zou worden omdat men in die handelingen geheel door het verleden opgeslokt werd. Daarom zei Hij: "Wie ploegen gaat en achterom kijkt, is niet geschikt voor het Godsrijk".

Het is merkwaardig hoe sterk de Bijbel de nadruk legt op vooruit kijken. Met een voorbeeld uit de sport van zijn tijd schreef Paulus over de juiste levenswijze: "Ik verbeeld me niet er al te zijn, maar ik vergeet wat achter mij ligt en doe mijn best om te bereiken wat voor mij ligt. Ik ga recht op mijn doel af om Gods prijs te behalen". Hij was een man met een slecht verleden in zover het de christenheid betrof, want hij had de christenen vervolgd. Maar hij werd de grootste christen getuige omdat hij geloofde dat God in liefde zijn verleden bedekt had. Op grond daarvan hadden de christenen met zijn verleden afgerekend en hem als één hunner aanvaard.

Het is goed nieuws voor een mensheid, geplaagd door een verleden, dat het niet meer in de weg hoeft te staan. God heeft er een streep door gehaald. Laten wij dan het verleden niet oprakelen, maar vooruitzien naar en medewerken aan de realisering van Gods plan om deze wereld bewoonbare wereld te maken met goede menselijke relaties.

* * * *

T O O R N.

De Zweden mogen hun kinderen niet meer slaan of zonder eten naar bed sturen. Deze nieuwe wet is op 1 juli 1979 van kracht geworden. Als ouders mag je tegenwoordig niet meer streng zijn. We moeten verdraagzaam, liefhebbend en begrijpend zijn. Veel opbeuren en niet zeuren en heel vriendelijk verzoeken iets na te laten. Bovendien moeten ouders voorbeeldig leven en in elk opzicht zich voor het kind opofferen en altijd het kind helpen. Nu wil ik niet zuur gaan doen en stellen, dat we nu niet bepaald met een voortreffelijke jeugd-generatie leven, maar ik wil toch wel vragen of het juist is dat er geen plaats meer is voor ouderlijke toorn. Allereerst zijn ouders ook maar mensen, die soms moeten afreageren. Als jongelui vrij moeten zijn om stoom af te blazen, waarom zouden ouderen dat dan niet mogen doen? Bovendien kom ik het woord 'toorn' nogal eens in mijn Bijbel tegen en daar kom ik lelijk mee in de knoop te zitten als ik de moderne pedagogen geloven moet.

Nu moet ik denken aan het verhaal van de weduwe, die achterbleef met vier tieners, die eens allemaal tegelijk op hun rechten stonden. Toen stond de lieve moeder op, sloeg hard op de tafel en zei: "En nou stoppen we eens met het ontzien van kinderen. Nou gaan we eens praten over de moeilijke jaren van de vrouw in haar overgang. Die heb ik namelijk". De tieners waren volkomen verbluft en zeer beschaamd. Ze leerden uit deze toorn, dat ze grote egoïsten waren, die eigenlijk de zorg van moeder niet waard waren. Als de moeder haar mond had gehouden en haar bezeerdheid had ingekapseld, waren deze jongens niet tot inzicht gekomen en mensen geworden, die alleen maar op hun rechten letten zonder ooit met anderen rekening te houden.

Ongetwijfeld komt het voor dat er buitennissig gestraft wordt en er is zoiets als kindermishandeling, maar moet daarom een vader zich nooit meer nijdig maken? Schieten kinderen er werkelijk zoveel mee op als ouders zich doorlopend als vloermat laten gebruiken? Ik geloof,

dat 'alles maar goed vinden' een liefdeloze gemakzucht is en een merkwaardig verschijnsel, dat bij onze tijd van liefdeloosheid past.

Wanneer ik in de Bijbel lees over de toorn van God, dan ligt die zo ongeveer in de lijn van die weduwe, die op de tafel sloeg. Wij mensen zijn altijd bezig met onze rechten. We zeggen wel, dat we niemand iets tekort willen doen en menen dat natuurlijk, maar vergeten wordt de vraag: Doen we God niet tekort? Als het volk Israel onder Gods toorn komt, is dat niet omdat God er plezier in heeft, maar omdat Hij dat volk zo lief heeft, dat Hij zich de moeite getroost dat volk te corrigeren. Naar bijbels inzicht is oprechte toorn een teken van oprechte liefde. Daarom hoop ik, dat U van Uw kinderen en Uw medemenssen veel zult houden en dus van tijd tot tijd ook eens echt boos op hen durft te zijn.

* * * *

S P I J T.

Het is een blijk van civiele beleefdheid als men de moeite neemt te laten weten, dat men ergens niet bij kan zijn. Maar soms klopt de vorm, waarin de verontschuldiging is gesteld, niet met de werkelijkheid. Men schrijft of zegt: "Tot mijn spijt kan ik niet..." De vraag is of er werkelijk spijt is of dat men alleen maar een keus heeft gemaakt voor iets dat men belangrijker achtte. Nu praten we nog maar niet over het feit dat dat andere zelfs een prettig excuus kan zijn, zodat men kan wegblijven en dat spijt je dan niets.

De opmerking is weleens gemaakt dat Australiërs zo gemakkelijk "sorry" zeggen, maar ondertussen je tenen blauw trappen. Maar zeggen wij niet al te vlug: "Het spijt mij?" Als we werkelijk spijt hebben, doet het zeer van binnen en je probeert er wat aan te veranderen. Nu is dat niet altijd mogelijk. Er zijn kansen, die we voorbij lieten gaan en die niet weer komen, gelegenheden, die we onbenut lieten. Soms uiten we woorden, die

we beter hadden kunnen inslikken, maar je kunt ze niet terug halen. En ik denk aan die man, die over zijn heengegane vrouw treurde. In zijn droefheid zat een stuk wroeging omdat hij tijdens haar leven haar te weinig aandacht had geschonken en dat nu niet meer kon doen. We zouden een heleboel spijt kunnen voorkomen als we onze woorden wikten en onze daden overwogen en onze hulp en aandacht voor de ander niet uitstelden tot het te laat was.

Niettemin is het een voorrecht als een mens ergens echt en tijds spijt van krijgt, want dat geeft een kans tot verandering. De Bijbel heeft een iets sterker woord voor spijt, nl. berouw en ziet dat als een zeer positief woord, want berouw leidt tot vergeving en verandering. Het meest frappante in de Bijbel is, dat er staat dat God soms spijt heeft. Dan volgt daar altijd op, dat Hij het er niet bij laat zitten. Het speet Hem dat de mensheid dreigde onder te gaan door eigen schuld. Daarom zond Hij Jezus in de wereld om het mens-zijn een nieuwe kans te geven en de mens van schuld te bevrijden. Wie met oprecht berouw zich tot Hem wendt, ervaart de diepste inhoud van het Evangelie, d.i. de blijde boodschap, want op dat berouw wordt vergeving geschonken en dat betekent een volledige uitvlakking van de oorzaak van het berouw. Het wordt je nooit meer voor de voeten gegooid en het hoeft je nooit meer dwars te zitten. Je wordt schuldvrij gemaakt. Daarom kun je je ook inspannen om goed te maken wat verkeerd was en je wacht je er wel voor het verkeerde te herhalen. De gedachte aan de ervaren spijt en dan de geweldige bevrijding daarvan en vooral het denken aan wat Jezus er voor gedaan heeft, geeft nieuwe moed tot een betere levensinstelling. U zult er nooit spijt van hebben als U Hem Uw spijt betuigt.

* * * *

H E T B E T A A M T.

U heeft natuurlijk wel eens gehoord van zuster Therese en haar menslievend werk in Calcutta. Hebt U

zich ooit verwonderd waarom ze daarheen ging? Ze hoefde het echt niet te doen. Ze had rustig een welverzorgd leven in een klooster kunnen hebben of als verpleegster in een goed geoutilleerd ziekenhuis kunnen werken. In plaats daarvan begaf ze zich in welhaast onmenselijke toestanden. Dat deed ze omdat niemand die mensen in hun nood hielp. Haar beschamend voorbeeld maakte dat meerderen inzagen, dat men een taak verwaarloosd had. Het riep hen op het juiste te doen.

Er zijn meer mensen geweest, die zich ingezet hebben om mensen weer tot menswaardigheid terug te brengen. Stuk voor stuk hebben zij begrepen en in de praktijk gebracht wat Jezus bedoelde toen Hij zei "Laat Mij nu toch, want aldus betaamt het ons alle gerechtigheid te vervullen". Jezus zei dat tot Johannes de Doper toen deze Jezus' verzoek om gedoopt te worden probeerde af te wijzen. Toen Jezus het water inging, bevestigde Hij de prediking van Johannes, die opriep tot verandering in levenshouding. Aldus werd Jezus' doop een scherpe veroordeling van de gangbare wijze van leven. Tegelijk toonde Jezus zich solidair met hen, die erkenden tekort geschoten te zijn en die nu een nieuwe start wilden maken. Het betaamt, zei Hij, dat is: het hoort te gebeuren, het is passend dat te doen. Gerechtigheid vervullen, misschien is het pollutieliiedje: "Do the right thing" = Doe het juiste, een goede moderne vertaling. Daarbij zei Jezus: "ons". Dus werd ook Johannes aange-moedigd 'het juiste te doen'. In feite wordt in dit 'ons' ieder mens op zijn humaniteit aangesproken.

Doen wij het juiste? Niet alleen met ons afval, maar in heel ons daagse leven? Doen wij het juiste met onze bejaarden? Met de eenzamen? Met onze kinderen? In het zakenleven en op ons werk? Doen wij het juiste als volk tegenover de volken in de wereld? Het juiste doen, zoals Jezus bedoelde, heeft alles te maken met een rechtvaardige verdeling van wereldrijdommen, met de verhouding blank-zwart, met een juiste gezondheidszorg, met een welzijn waarbij werklozen niet worden vergeten. We zouden dit de materiele of horizontale kant kunnen noemen.

Er is ook een vertikale kant. Doen wij het juiste in

geestelijk opzicht? Jezus zei: "Het past ons ALLE gerechtigheid te vervullen". Dus ook het recht staan tegenover de Schepper der wereld in de erkenning, dat het Zijn wereld is, die wij ter leen hebben. Voor het gebruik zijn we Hem verantwoording schuldig. Ook is ons leven niet van onszelf en dus ook niet voor onszelf alleen. Er gaat in onze tijd een oordeel over de wijze waarop wij de wereld hebben toegetakeld en de relaties hebben bedorven. Iran en Afghanistan zijn er slechts tekens van. Jezus roept ons op een nieuw begin te maken. Hij biedt er Zijn hulp en Zijn voorgaan bij aan. Wacht niet op anderen, maar doe zoals betaamt.

* * * *

V E R W A C H T I N G .

Nostradamus heeft nogal wat monden in beweging gebracht. Of 'Apoclyps Now', een film in Sydney, dat ook doen zal, is de vraag. Hét is opvallend dat deze films de doem benadrukken. Dat sluit aan bij de algemene opinie, die niet veel vertrouwen heeft in de toekomst. Met al de komplikaties en narigheden van het wereldgebeuren ziet men het niet meer zo zitten. De doemgedachte wordt nog versterkt door hen, die beweren dat er nog nooit zo'n nare tijd is geweest als de onze. Ze wijzen op allerlei verschijnselen, die zich voordoen. Sommigen halen dan delen uit de Bijbel aan en zeggen, dat het allemaal voorspeld was.

Ik geloof dat het goed is op een paar dingen te wijzen. Allereerst kennen veel mensen de wereldgeschiedenis niet. Er zijn beslist verschrikkelijker tijden geweest dan de onze. Pest en cholera ontvolkten hele landen in de middeleeuwen. Huurlegers trokken plunderend en moordend rond na 1500. In de 18e eeuw was er zoveel misdaad dat men altijd een zwaard moest dragen en zware luiken voor de ramen moest hebben. Rond 1850 stierven er miljoenen Ieren van de honger. En dat is zo maar een greep. Eigenlijk is het ondankbaar als mensen, die rus-

tig van veel goede dingen kunnen genieten en hun oude dag niet met angst tegemoet hoeven te zien, zeggen, dat ze verschrikkelijke tijden beleven. Ze moesten zeggen: "Wat hebben we het toch goed."

In de tweede plaats worden we dagelijks door radio en T.V. van alles in de hele wereld op de hoogte gehouden. Vroeger hoorde men vaak niets van China of andere verre landen. Alles wordt nu op elkaar gestapeld en dat geeft de indruk, dat het erger is dan vroeger.

Dat neemt niet weg, dat we geen hoera kunnen roepen over de wereldtoestand. Al hebben we het beter dan ons voorgeslacht, we leiden ongetwijfeld een bedreigd bestaan. De Bijbel waarschuwt ons daarvoor, maar niet om ons zwartkijkers te maken. Er is geen optimistischer boek dan de Bijbel en juist het laatste boek (Openbaring) met al zijn verschrikkingen, heeft het woord 'overwin' vaker dan enig ander in de Bijbel. Dat boek waarschuwt voor de karikatuur van staat en maatschappij en voor de corruptie van lichaam en geest. Het schildert de konsekwenties daarvan, maar dwars daar doorheen blijft de boodschap: de mensheid gaat niet onder. Men hoeft aan het kwaad niet mee te doen. Vrede en gerechtigheid zullen het laatste woord hebben.

Het is tweede Adventszondag. Advent betekent: dat wat komt. Het heeft te maken met Hem, die kwam om op Zich te nemen de mensheid te leiden en voor te gaan op de weg naar een goede toekomst. Jezus heeft getoond, dat het mogelijk is haat en kwaad te overwinnen. Laten we daarom niet meedoen met het wereldpessimisme en de doemprofeten. De wereld zal goede wereld zijn. U en ik zijn geroepen om nu al uit die overwinning te leven en ons vol verwachting en volharding in te zetten voor het naderbij brengen er van.

* * * *

K E R S T W E R E L D .

Er zijn nog altijd mensen, die denken dat het kerstverhaal een mooi verhaal is om even uit de alle-

daagse werkelijkheid weg te dromen. Niets is minder waar. Mag ik U eens meenemen naar de kerstwereld van de Bijbel?

De vertellers verplaatsen ons in een wereld beheerst door grootmachten. In de satellietlanden regeren wrede stromannen. Herodes is er één van. Het Christuskind zag hij als een bedreiging voor zijn positie. Dus deinsde hij er niet voor terug onschuldige kinderen te laten vermoorden in een poging Jezus uit de weg te ruimen. Zo werd Jezus met Zijn ouders een vluchteling, die zich veilig moest stellen in een ander land, waar ze Hem niet juichend inhaalden. Vluchtelingen problemen zijn geen uitvinding van onze tijd. Evenmin als de aantasting van het private leven. De keizerlijke census, die gehouden werd om meer belasting te kunnen heffen, dreef velen uit hun vertrouwde omgeving. Ieder was toen ook al zelfgericht en voor ontheemden had men weinig over. De sterksten en rijksten pikten de beste plaatsen in, de rest kon in een beestenhok slapen. De strijd om het bestaan werd fel gevochten. Het herdersleven was een tredmolen van harde nachtarbeid, waarbij zij voortdurend tegen dieven en wilde dieren moesten optreden. Als ze een schaap verloren trok de werkgever dat van hun loon af, zodat de arbeidsrelaties niet harmonieus waren. Daarbij waren droogte en tekort aan voer ook in Palestina een regelmatig verschijnsel. Er was ook een kerk. De voorgangers praatten eindeloos over problemen, maar deden er niets aan. Ze konden Herodes nauwkeurig vertellen waar de Messias geboren zou worden, maar gingen zelf niet kijken. Maar een stel niet-kerkelijke wetenschapsmensen riskeerden alles om het Kind te ontmoeten.

Voor het Kind zelf waren de omstandigheden niet gunstig. Maria was een ongehuwde moeder en Jozef werd gedwongen met haar te trouwen. De geboorte vond plaats in de nacht. Niet de beste tijd als de verlichting niet meer is dan een walmend oliepitje, zoals wij in de oorlog hadden. Een stal is ook niet de beste plaats voor zo'n gebeurtenis. De toekomst van het Kind zag er evenmin rooskleurig uit. Het stond van tevoren vast dat velen

niets van Hem moesten hebben. Zelfs in eigen kring werd Hij niet aanvaard. Hij was veel te goed voor de wereld en ook toen hoorden de mensen liever sensatieverhalen dan goede berichten.

De Kerstwereld zag er dus bepaald niet feestelijk uit. Toch zijn de vertellers brengers van goed nieuws. Zij vertellen niet een aardig sprookje, dat je kunt naver- tellen als je de gordijnen hebt dichtgetrokken en de wereld niet meer ziet. Zij laten ons de harde werkelijk- heid zien. Maar daardoor is wat ze vertellen voor ons nog steeds relevant. Want nu weten wij, dat in die harde wereld een Kind geboren werd, op Wiens liefde zich alle hardheid stuk lopen zou. Met het volle zicht op de wereld van onze tijd mogen we daarom het Kerst- feest vieren als het feest van het nieuwe Mens-zijn. Het goede nieuws was en is, dat de wereld en de mens niet afgeschreven zijn, maar dat met de geboorte van het Kind ook de geboorte van een betere wereld en een goede mens begonnen is. Daarom: Vrolijk Kerstfeest!

* * * *

O U D W O R D E N .

Oud worden is niet gemakkelijk, want ouderdom komt met gebreken. Je kunt niet meer doen wat je vroeger presteerde en niet overal meer heengaan. En als je dan moet gaan omkijken naar kleinere behuizing en afstand moet doen van dingen, die niet mee kunnen, dan is dat een zware stap. De vrees van het afhankelijk worden van anderen en het vereenzamen kan het leven grauw en zinloos maken. Maar dat hoeft niet te gebeuren. Er wa- ren tijden van grote eerbied voor de bejaarde mens. Onder natuurvölker is de raad der ouden nog altijd van het grootste belang. Trouwens de grootste landen hebben hoogbejaarde leiders.

Oud worden betekent niet dat je je leven moet afschrij- ven. Integendeel de levenservaring en de wijsheid, die met de jaren komt, kunnen meer tot hun recht komen juist wanneer het lichaam beperkingen worden opgelegd.

Dan kan men meer geestelijk leven en dat tot voordeel van anderen gebruiken. Omdat men niet meer in een jachtig levenspatroon zit, krijgt men tijd om aandacht aan de medemens te besteden. Men kan zich toeleggen op het schrijven van brieven, ruimte maken voor goede gesprekken en de mogelijkheid scheppen om geduldig te luisteren. Ook kan men dingen doen, waar men in het drukke leven nooit aan toekwam. Er zijn bejaarde mensen, die prachtig kunstwerk maken, nadat ze op oudere leeftijd hun talenten ontwikkelden. De kunst van het oud worden is, dat men niet krampachtig vasthoudt aan alles, wat men had, kon of was. Wie dat doet wordt zuur, bitter of klagerig en heeft geen oog voor wat men nog kan zijn. Rembrandt's schilderij van zijn oude moeder toont een vrouw, van wie harmonie uitstraalt, een innerlijke rust, die weldadig aandoet. Juist in onze onrustige wereld zijn zulke mensen een zegen. Nu geldt nog altijd: Jong geleerd is oud gedaan. Daarom moet men jong beginnen zich te bezinnen op de inhoud en het doel van het leven. Men moet al vroeg leren te relativieren en zich niet laten imponeren door bezit, jeugdige kracht en burgerlijk aanzien. Wie beseft, dat dat allemaal eens wegvalt, concentreert zich op wat werkelijk blijft en zoekt daar houvast in. De psalmist schreef: "O God, Gij hebt mij van jongsaf geleerd hoe te leven en ik heb overal verteld wat U gedaan hebt. Nu ben ik oud en grijs. Laat me nu niet aan mijzelf over, maar laat me meer dan ooit aan de jongeren vertellen, waar ze hun houvast kunnen vinden". Koning David had een bewogen leven achter de rug met veel vallen en opstaan. Het had veel van hem geëist. Angstige tijden en zware druk had hij ervaren, naast grootse momenten. Maar hij had geleerd dat te relativieren en al vroeg geestelijk houvast gezocht en gevonden. Vanuit dat geestelijk houvast werd hij zijn volk tot grote zegen en nog tot op onze tijd zijn de liederen, die hij dichtte, voor velen een bron van inzicht en vaak ook bemoediging.

* * * *

INHOUDSOPGAVE:

	pag.
Geluk	3
Tijd	4
God met ons	5
Wraak	7
Trouw	8
Hoe kom ik over?	10
Negatief	11
Offer	13
Oorsprong	15
Levensstijl	16
Levenskans	18
Eenzaam maar niet alleen	19
Volgemaakt	21
Klein	22
Zwijgen	24
Religieusiteit	25
Vernieuwde aktiviteit	27
Het verkeer	29
Ontevredenheid	30
Levensraadsel	32
Visie	33
De kroon der schepping	35
Onwaarachtigheid	37
Geduld	38
Zomertijd	40
Het verleden	41
Toorn	43
Spijt	44
Het betaamt	45
Verwachting	47
Kerstwereld	48
Oud worden	50